

ЖУРНАЛ ВИЗНАНО ПЕРЕМОЖЦЕМ КОНКУРСУ "СВІТОЧ ПРИДНІПРОВ'Я"

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ЩОМІСЯЧНИК

ВИХОДИТЬ З ЛИПНЯ 1991 Р.

Бористен

2020 рік

№ 09(350)

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ, ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ
ТА НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ ЩОМІСЯЧНИК

*Поетичним словом торкнутися душі...
Микола Будлянський і його особлива
поезія у цьому номері журналу
“Бористен”*

“У всіх народів мова – це засіб спілкування, у нас це – фактор відчуження. Не інтелектуальне надбання століть, не код порозуміння, не першоелемент літератури, а з важкої руки Імперії ще й досі для багатьох – це ознака націоналізму, сепаратизму, причина конфліктів і моральних травм. Людина розмовляє рідною мовою, а на неї озираються...”

“Нації вмирають не від інфаркту, спочатку в них відбирають мову”

Ліна Костенко

«Бористен (Борисфен)» – незалежний і недержавний український науково-популярний щомісячник, який висвітлює наукові, культурні, соціальні, історичні події. Видавцем і засновником часопису є Дніпровська міська громадська організація «Товариство шанувальників журналу „Бористен“», голова правління письменник і видавець Фідель Сухоніс. Видавець: Дніпровська міська громадська організація «Товариство шанувальників журналу „Бористен“», Дніпровський Національний Університет імені О.Гончара

Серія КВ, реєстр. номер 16084-4556 ПР. Рік видання двадцять перший. Постановою президії ВАК України від 9 квітня 2008 року за № 1-05/4 журнал внесено до переліку наукових фахових видань України, у яких можуть публікуватись основні результати дисертаційних робіт з історії, філології, політичних наук, мистецтва та культурології.

Редакція не завжди поділяє думку авторів і не несе відповідальність за недостовірність опублікованих даних. Редакція не несе відповідальність перед авторами і/або третіми особами і організаціями за можливу шкоду, нанесену публікацією статті. Редакція має право скоротити матеріал без згоди автора. Редакція сплачує гонорари тільки за матеріали, які замовлені авторами.

Адреса журналу «Бористен»: Адреса редакції а/с № 791, 49008 м. Дніпро, Україна
Телефон: (050) 340 - 28 - 27
e-mail: fidelesukhonis@gmail.com

Представництва редакції:

У Києві: Олег Чорногуз, тел: (067)2555026

У США: Bahriany Foundation, Inc. 19669 Villa Rosa Loop, Fort Myers, FL 33967 , USA

З релігійних справ у США та Канаді: Mr. V. Babanskyj, 74 Oakridge, Watchung, N.J. 07069, USA;

У Румунії : Ritco Virgil STR. 1 Decembrie7. Bloc 19 Sc B. Ap. 8 8885 Macin Jud. Tulcea Romania;

У Бразилії: Wira Selanski, Rua General Glicer- io, 400 apt.701, 22245-120 Rio de Janeiro, RJ

Brazil, Telefax (00-55-21) 2556-5517

У Ізраїлі: Svitlana Glaz, Arie Rubin, 18\I, Lod, Israel

У Польщі: Juri Hawryluk, skr. poczt. 55, 17 – 100 Bielsk Podlaski, Polska

У США: Raisa Chejlyk,

4000 S. Biscayne Dr. #213 North Port, FL. 34287.

Електронні версії журналу ***borysten.com.ua***

Долучайтесь до нас у соцмережі

facebook.com/borysteninfo

Верстка\дизайн
журнал ***CatArt***

реєстрацію
№ 818604 від
2.03.2000

Видавець ФОП
Озеров Г.В.
м.Харків, вул.
Університетська, 3\9
Свідоцтво про державну

Папір офсетний.
Друк цифровий
Щомісячник,
наклад:
1500 примірників

ЗМІСТ

Світла пам'ять

Помер Микола Поляков. Відійшов туди звідки не повертаються можна сказати на посту. 22 роки ректором одного з найбільших ВНЗ країни. Бути керівником довелося не

в найкращі для університету часу.

А тому подвійна честь за його працю...

"Бористенівців" і мене особисто єднають з Миколою Вікторовичем довгі роки співпраці. Тому справді прикро. Та й 74 роки навіть в Україні той вік, коли б ще можна сподіватися бути серед живих. Земля пухом....

В Микола Поляков народився в 1946 році, в 1971 році закінчив механіко-математичний факультет Дніпропетровського державного університету імені 300-річчя Возз'єднання України з Росією. понеділок, 21 вересня на 75-му році життя помер ректор Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара Микола Поляков. Микола Поляков перебував на посаді ректора університету протягом 22 років. У 1989-1996 роках працював деканом цього факультету. У 1996-1998 роках проректор з навчальної роботи. З 1998 року — ректор ДНУ. Є одним з провідних вчених України в галузі досліджень рідин і газів. Головний редактор журналу " Вісник Дніпропетровського університету". Автор і співавтор понад 300 наукових публікацій.

Нагороджений орденом "За заслуги" I, II і III ступенів, є повним кавалером цього ордена.

*Фідель Сухоніс,
редактор журналу "Бористен"*

Стор1.Світла пам'ять

Стор.2-7 Микола

Будлянський... І вікна

дивляться у душу

Стор.8-9 Де був Бог?

Стор.10-11 Випускник

ДНУ – лауреат

Ігнобелівської премії 2020 року

Стор.12-13 ЗБЕРІГАЙМО ЧИСТОТУ РІДНОЇ МОВИ

Стор.14-15 Яскравий світ українки з Венесуели

Стор.16-17 Відома ілюстраторка

Стор.18 Викладач

ДНУ отримав Подяку Національного олімпійського комітету

Стор.19-23 Культурно-розважальні заклади м. Дніпропетровська в період окупації (1941-1943 рр.)

Стор.24-27 БАЗАРЧИК НА УЗБІЧЧІ

Стор.29-31 Українець - радник Маргарет Тетчер

Стор.32-33 Український Ван Гог

Стор.34 Чи далеко до осені?

Стор.35 Осінні прислів'я, приказки, прикмети

Стор.36 Рецепти української кухні

Долучайтесь до нас у соцмережі

facebook.com/borysteninfo

Ще більше цікавої та актуальної інформації на нашому сайті

borysten.com.ua

«Поетична вітальня»

Микола Будлянський

... І вікна дивляться у душу

Микола Будлянський народився в селі Держанівка Носівського району Чернігівської області. Закінчив факультет журналістики Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка.

Член Спілки письменників України, заслужений журналіст України. Автор поетичних збірок «Калинові дощі», «Стежки і вишні», «Де починається любов», «Сmak пізнього яблука», двох збірок новел та майже двох десятків художньо-документальних і публіцистичних книг.

Лауреат міжнародних літературних премій ім. Пантелеймона Куціша, Миколи Гоголя та Григорія Сковороди, Чернігівської премії імені Михайла Коцюбинського. Академік Міжнародної літературно-мистецької Академії України.

ВІТЕР РІДНОГО СЕЛА

Він тут вже був. Літав, сміявся

Цей вітер в сірому плащі.

Із вишні, що під дах звелася,

Хрушів на призьбу натрусив.

Та й полетів когось шукати,

Кого? Чи мо' чиїхсь слідів.

То заглядав в порожні хати,

То сумно хвіртками скрипів.

Якби не він, ніхто б цютишу,

Що поросла, як бузина,

Не толочив, не краяв нишком,

З дворів холодних виганяв.

Хай йде туди, де все незрушене, –

І час, і небо, і хрести...

Та не розвітрить вітер душу,

В якій давно болить: «Прости».

Прости, село і рідна хата,

Ми виростали – і в політ.

Благословляли батько й мати:

«Хай діти хоч побачать світ»...

Не обіцяли повернати.

Та як буває припече,

В думках летиши, де рідна хата

І стежка в моріжку тече.

Іще було кому зустріти,

Зігріть, потішить онучат.

В обійми кидавсь рідний вітер

І мчав веселий поміж хат.

Та вже за далями-літами

Знімлі вулиці села.

І жовта, як хустинка мами,

Від хати стежка пролягла.
Туди, де все німе й незрушне, –
І час, і небо, і хрести...
І вітер знов ввірветься в душу
І защемить у ній: «Прости»,
Моя свята батьківська хато
І сивий двір у споришах.
Тут мій причал і мій початок,
Моя роз'ятрена душа.
Тут рідне все – стежки і вишні,
Пісні козацького села...
На повен зрист у вікнах тиша
Стойть зчорніла, як смола.

* * *

Туман холодить луки і поля,
Блукає самота в колючих стернях.
І даленіє смуток журавля,
Який вже літа й крапельки не верне.
Не спутай пізню квітку із джмелем,
Де острівками в лісі мухомори.
Ще пахне стежка пізнім косарем
І пахне спілим жнивом у коморах.
Ще теплий обрій од прощальних крил,
Вітри літають сизі, як ожина.
Дощі змивають із комбайнів пил,
А ті їм мовчки підставляють спини.
Та вже червоно захід прaporить,
Хоч вдень, як влітку, сяє неба просинь.
Та в лузі вже калиною горить
Осінь.

ПРО ДИВАКІВ

У синьому небі я висіяв ліс...
М. Вінграновський
Зимове сонце ходить навпрошки,
На обрії в сніги вгрузають хмари.
Вітри летять сорочиним базаром,
Збираючи у пригорщі плітки, –
Про зимній день, що на п'ятак підріс,
Про зайчука, що очував в заметі.
Та про село і, звісно ж, про поета.
Який посіяв на захатті ліс.
Кущі калини, вільху і сосну.
В розору снігу кинув жолудь дуба.
Ще не писав, а тільки-но подумав –
І сонце повернуло на весну.
В поетів все не так, як має буть –
Круті заміси з небилиць та істин.
У бочці меду дьогтю вільне місце.
І на снігах рясні ліси ростуть.
А як би вам хотілося сприймати
Людей, в яких навиворіт сюжети?
Цвітуть і вишні взимку у поетів,
Цвітуть і не посміють одцвітати.

ТАМ РІДНЕ ВСЕ...

Село згасає, як кострище,
На руйнівних важких вітрах.
Там мамин хрест на кладовищі
Тримає небо не плечах.
Там рідне все – стежки і вишні,
Рудого місяця ліхтар.
І полиновий присмактиші
В дворі, де ходить самота.
Чи надвечір'я, а чи ранок
Покотить сонце моріжком.
Сидить чекання під парканом
На лаві згорблене з ціпком.
І вже не день, не рік, а більше,
Час крила склав, неначе птах.
Село згасає, як кострище,
На руйнівних важких вітрах.
Кому там сіяти, орати,
Кому ставати на герць із злом!
Лише хрести, немов атланти,
Тримають небо над селом.

СТОЛИЦЯ СЕРЦЯ

Шляхів судилося багато
Сходить мені на цій землі,
Та найкоротший шлях до хати,
Що доживає у селі.
Як спогад птахом стрепенеться
І запече, бува, до сліз.
Мое село – столиця серця –
Не йди у безвість, зупинись.
Там, де дитинством пахнуть луки,
Схилилась вишенька на пліт.
Де найрідніші й добрі руки
Мене виводили у світ.
Доки живу, вертатись мушу
У те село, де ріс, любив.
Де вікна дивляться у душу
Очима наших матерів.
Де напіввисохле озерце
І досі п’є небесну вись.

Моє село – столиця серця –
Не йди у безвість, зупинись.

НА ДОТИК

Весну я спробував на дотик
Після зимової журби.

Ще березоль в штанцях коротких,
Дитина, брунька на вербі.
І вогка стежка од туманів,
Бо сніг на ній і не приліг.
Лиш дрібно дощик барабанив
І вітер хвиськав, як батіг.
Та обіч стежки пролісково
Вже світить, манить дивина.
Й з моєї виткалась любові
Ця молодюсінька весна.
І небомвищає, і тінню,
Хмільна, прозора, як вино.
Береза пружиться корінням
І соком бродить клен давно.
Весну я спробував на дотик –
І забриніла, як струна.
І первоцвіт – вербовий котик
З губами жовтими...

ГУБАМИ МОКРИМИ ДОШУ

Не йди прошу, не відпушу,
Моя ти весно кучерява.
Губами мокрими дошу
Цілує вечір тихі трави.

В садах лиш в'яжується плоди,
Хоч вже пора. Та ночі стужні.
Відбився місяць-молодик
В морозом засклених калюжах.
А вдень ізнов дощів хорал.

Таким був завше буйний травень...
Нарешті сонце із-за хмар
Цілує спрагло мокрі трави.

ОРГАНІТЬ ТИША

Моя весно, моя веснонько одквітла,
Ти за цвітом білим вітром одлетиш.
Солов'єм приб'ється в душу юне літо –
І душа зазеленіє, як спориш.

І я стану, як було в літа колишні,
Затремтить зоря, мов квітка, у руці.
І нікого. Тільки ми і тільки вишні,
І сльозинка, мов росинка, на щоці.

Бо «люблю» зірвалось
з вуст – упало серце
І пташам затріпотіло у траві.
А сльозинка на щоці твоїй сміється
І від щастя ходить сад на голові.
І – нікого. Тільки ми і тільки вишні
Та весна ота... далека на крилі...
Повмовкали солов'ї – органітьтиша
Від травинки – до найвищої зорі.

ПРОВОДИ

Вітри вуха бабі Ользі насвистіли,
Баба сердилася: А щоб ви полягли!..
Білим світом білі яблуні летіли,
Бджоли вгнатися за ними не могли.
Травень танець викаблучував затято
Ще й припрошуючи бабу. От смішний.
Було сонячно і біло, і крилато,

Були проводи квітучої весни.

Дід скучав собі на призьбі спозаранку
І бурчав під ніс: Кумедія якась...
І на курицю погавкавши, собака
Гордо всівся біля будки, наче князь.
А над хатою вітриська шаленіли.
Баба стиха каже діду: То роки
Білим цвітом білим садом полетіли.
Ми – не бджілки, вже догнати не зруки.

* * *

Сад ще пахне грушами медовими
(Як же серпень ними смакував!)
Місяць гострить срібною підковою
Й так гострющі голки їжакам.
Он як серпень розгойдавсь на гойдалці!
І щоразу ширша в осінь крок.
Щоб хоч якось догодить господарці,
Пнеться в ріст останній огірок.
Вітер спить, до гарбузів притиснувшись,
Йому сняться зорі молоді.
По городу в'ється стежка піснею
Не схололих маминих слідів.
Буде ранок з росами холодними,
Перший промінь блисне мідяком.
Сад ще пахне грушами медовими
Й заблукалим в травах їжаком.

СВІТАНОК

Ця ніч у хмарині прозорій
Гойда молодюсінький місяць.
І скупана тиша у зорях
Десь там, за селом, золотиться,
Де має зіп'ятися ранок
Кульбабкою сонця зігрітій.
Шурхне, як по дощі рубанок,
Віtreць у березових вітах.
І стихне до першого кроку,
До першого співу пташини.
Криниці розплющене око

Блищить, як дитяча слізина.
 Та й ранок – дитина наївна
 У небі – колисці від Бога.
 Схилилась, як мати до сина,
 Береза до дуба гінкого.

БЕЗСНІЖЖЯ

Зимова втишеність полів,
 Німусе даль, німа дорога.
 І грішні люди просяять в Бога
 Хоч трохи, трішечки снігів.
 Тумани сірі, як вовки,
 Не йдуть в село. Лежать в долині.
 І сонце хтось в небесній скрині
 Замкнув на день чи на роки.
 Хтось каже: так уже було –
 І ця нудьга, і це безсніжжя...
 Лиш березоль в'їджав на лижах
 У спантеличене село.
 Старий у пісеньки мотив.
 Ні, це не жарт, а засторога.
 І грішні люди просяять в Бога
 Хоч трохи, трішечки снігів.

* * *

Де ви забарилися сніги?
 Не сміються за вікном морози.
 Грудень встав із лівої ноги,
 Може, звідси всі оці курйози?
 Вечори – заблудиша в селі,
 А густощі, мов кисіль із нафти.
 Хмари повлягались на землі –
 Мало неба чи нема де спати?
 Завтра знову буде день-сіряк.
 Сумом санки обросли дитячі.
 Зимній дощ не здатен на гопак,
 Зимній дощ не скаче, а лиш плаче.
 Дрібно-дрібно – з маківки зерням.
 Ні калюж, лиш чавка під ногами.
 ...Написав не вірш, а віршеня.
 Сірий день...Хай сірий, але ж гарний!

СТУДЕНТСЬКЕ

Гуртожиток. Вечір на кухню
 Ізнову студентів згукав.
 І святом вриваються в будень
 Гітара і пісня дзвінка.
 Сергій, два Володі горласти.
 Зіперлась зоря на карніз,
 Стоїть, не боїться упасти
 Із п'ятого поверху вниз.
 Диміли цигаркою ночі
 І ранків недоспаних сміх
 Світився, іскрився, як очі,
 Яких так забути й не зміг.
 Літа ті давно вже видінням,
 Ні цвіту того, ні весни.
 Та сад вузлуватим корінням
 Проріс в мою пам'ять і сни.
 А ще – недолюблені губи,
 Столочені нерви трави...
 І місяць з посрібленим чубом
 Такий безсоромний вгорі.
 Минулось... Тримає уява –
 Гуртожиток, вечір, пісні...
 І яблуні тінь кучерява,
 І жовта зоря у вікні
 Стоїть і боїться зірватись
 Із п'ятого поверху аж.
 Ти був мені другом і братом,
 Мій дім і гуртожиток наш.

Я ЩЕ БУДУ...

У зелених очах ти втопила мене,
 У зеленому мреві зеленого літа.
 І тепер хоч крило, хоч зоря шелесне
 Дослухаюся я: ти повернешся звідти –
 Із тих літ проминулих,
 прочахлих, як дим,
 Що уплівся у чуб і не вичесать звідти.
 Ти росинка була і я був молодим.

Ми були, як казали, не зірвані квіти.
Проминулось усе. Переспіло – нехай.

Тільки зелень в очах,
тільки крапельки літа...

Тільки той незабутній долюблений май
З мою збурену кров із вином перелитий.

Ось нуртуюувесь і стелюся, як дим,
І уперто пливу через спогади й стрічі...

Я ще буду в тобі і в собі молодим.
І сьогодні я буду, і завтра, і вічно!
Бо в зелених очах ти втопила мене
І не випірнуть більше із того розмаю.

І тепер, як крило, як зоря шелесне,
Як уперше... колись... я горю й не
згораю.

Сходять проліски й синьо світять,
Вміті першим дощем.
Відімкну тобі стежку в квітень
Журавлиним ключем.
Дні біжать, ні, летять, як мрії,
Ні кордонів, ні меж.
Коли небо зоря зігріє,
Ти на стрічу прийдеш.
І не треба ні слів, ні жестів.
Розбунтується кров.
То озветься в мені оркестром
Моя перша любов.
Бо не може вона мовчати
І ятрити серця.
Бо у справжності був початок
І не буде кінця.
Бо знов проліски синьо світять
І вдень, і вночі.
І летять, і летять у квітень
Журавлині ключі.

Дні давно вже не кують зозулями
І темніє стежка, наче вуж.
А мені і досі в снах відлунює

Стигla пісня золотавих груш.
А ще – ранок із очима-сливами,
На кущах – грайливі горобці.
І тріпоче вітерець упійманий,
Як линок ставковий, у руці.
Осінь. Дощ. І далина заплакана.
Сад уже не дзвонить на вітрах.
Червоніє одиноке яблуко,
Як цілунок на твоїх вустах.
Ів приходить молодість у спогадах.
І кохання перше – диво з див –
Я, зімлілий від твоого погляду,
Всі слова, як завше, розгубив.
А довкіл бузок шаленим розквітом
Аж до неба синьо гоготить.
Ми удвох од вечора до досвітку
Й більш нікого в світі – я і ти.
Ільки ж хто зурочив ті побачення?..
Пліткувало довго ще село.
Ги сказала сумно: «До побачення»,
Та побачень більше не було.
.Дні давно вже не кують зозулями.
Золотий ув осені мотив.
А мені і досі в снах відлунює
Синя пісня наших вечорів.

Де був Бог?

Чому в світі так багато зла?! Чи буде покарання за провини? Де знайти справедливість? Такі та подібні запитання турбують наші душі. Нам часто навіть здається, що Бог не реагує на людську жорстокість, лютість, кривду і не зупиняє лиха. Що ж таке добро і що зло? Відносно чого ми оцінюємо сутність того, що стається? Які критерії застосовуємо? Адже те, що є злом в очах однієї людини, може бути добром в очах іншої. Фактів такої полярності сила-силенна. Та ще й гуманісти з лозунгом «Свобода, права, рівність» закликають до терпимості і толерантності. Цього року в музичному конкурсі «Євробачення-2014» перемогу здобув бородатий трансвестіт. Подія викликала шквал коментарів з кардинально протилежними точками зору. «Сором, ганьба, повна деградація!» – не стримували емоцій обурені послідовники християнської моралі. «Ми непереможні, клас!» – раділи спільніни чи то співачки, чи то співака. Таке ж неоднозначне відношення суспільства, наприклад, до абортів. Багато хто категорично виступає проти насильницького переривання вагітності. Та, на жаль, ця кривава операція має немало й прибічників. Ратуючи за права жінок, вони забивають про право на життя немовлят, яких матері вбивають, не задумуючись. Хто зі сторін в даній ситуації чинить зло, а хто добро? Кермуючи автомобілем, я не раз ловив себе на думці, що залежно від того, в якому статусі перебуваю, по-різному реагую на ту саму ситуацію. Коли, наприклад, мене хтось «підсікає», виїжжаючи переді мною, я незадоволений і сердитий, бо мене не пропустили. А коли я сам «підрізав» іншого і чую, як мені гнівно сигналять, то думаю: який нервовий водій за кермом тієї автівки! Або, переходячи дорогу, я демонстративно вказую на «зебру» водієві, який не збирається зупинятися. Але в іншій подібній ситуації, вже перебуваючи за кермом, нарікаю на

рішучих пішоходів: «Чого лізти під колеса? Їм же легше зачекати, ніж мені загальмувати!» То де правда? Добре, що правила дорожнього руху переважно можуть насрозсудити. Так і в інших сферах життя існують однакові для всіх певні закони. Але біда в тому, що ми створюємо власні приписи, коригуючи їх виключно для своїх потреб. Те, що мені вигідно, і є добрым та правильним – негласний принцип людської поведінки. Та й що ми робимо з тим хорошим, що маємо або отримуємо? Чи розпоряджаємося ним мудро? Пригадую історію двох хлопців, з якими познайомився років п'ятнадцять тому. Тоді вони приїхали з Одеси в Новодністровськ і були хворими на СНІД наркоманами, що вкрай потребували допомоги, але не знали, де її знайти. Ніби випадково потрапили до церкви на служіння. Всі віруючі палко молились за звільнення тих нещасних молодих чоловіків від наркотичної залежності і за зцілення від смертельної хвороби.

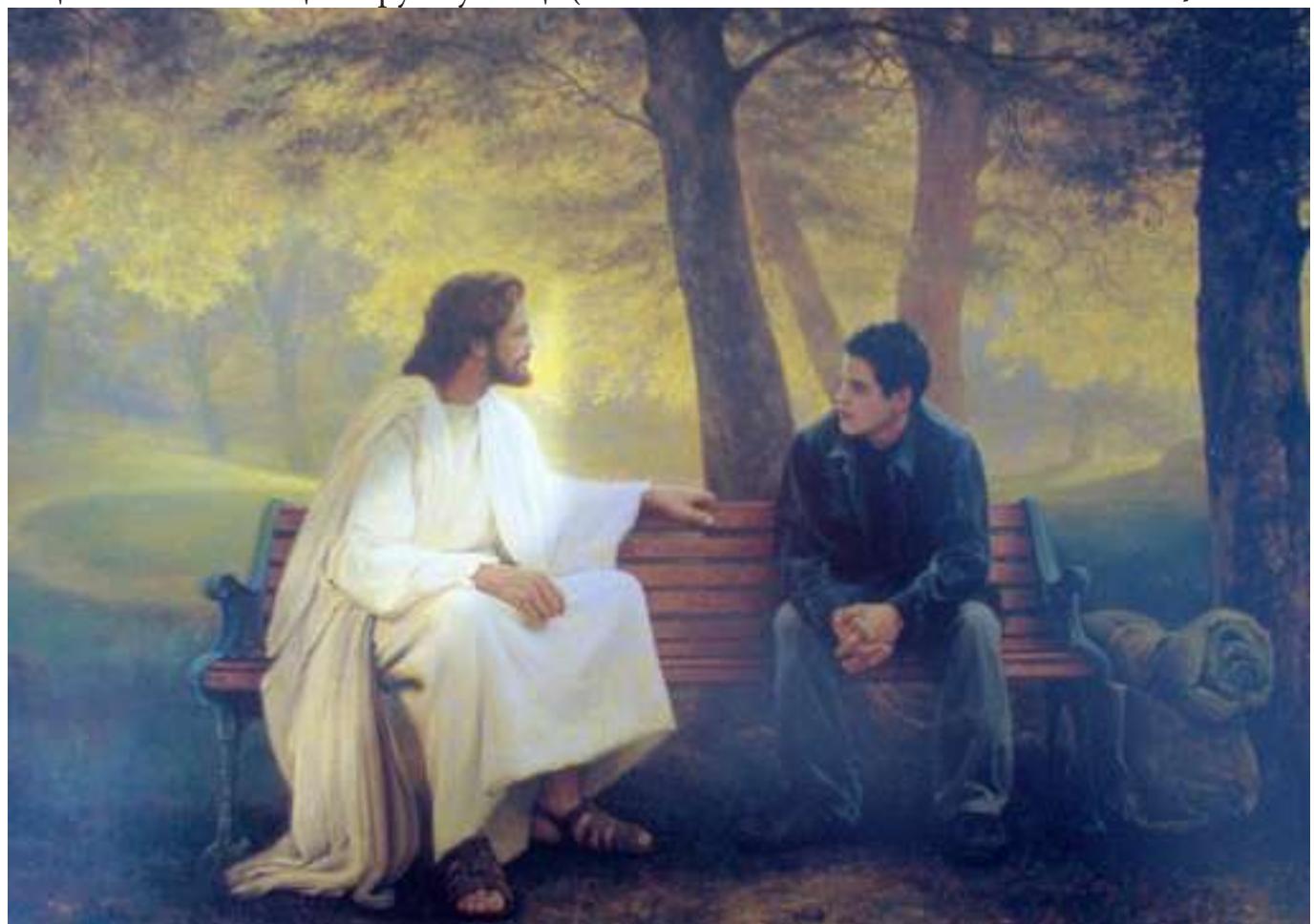
Бог явив свою милість, і в житті хлопців сталося диво – обстеження і аналізи підтвердили їхнє повне одужання. Та на такий щедрий дарунок вони зреагували по-різному. Один зрадів можливості почати нове життя з Богом. А інший був щасливий, «бо знову зможе спати з дівчатами»... Як склалося їхнє життя в подальшому? Першого я через деякий час випадково зустрів в Одесі на ринку і дізнався, що він служитель в церкві, допомагає таким бідолахам, яким колись був сам. А другого побачив, коли проводив Богослужіння в Сокирянській виправній колонії. Він вчинив злочині надовго потрапив за грани. Кожна людина хоче бути здорововою, багатою, жити комфортно, довго та залишатись молодою. Але ми, люди, часто егоїстичні, оточені такими самими людьми, котрі хочуть того ж. Тому сильніші досягають особистого блага, нехтуючи бажаннями слабших, можливо, навіть за їх рахунок.

Але звинувачуємо у всьому...

Бога, адже «це Він нічого не робить зі злом». А що Йому робити? Знищити зло? Але як? Дуже просто: знищивши тих, хто його продукує. Звісно, маються на увазі Гітлер, Сталін, тобто ті, хто в глобальних масштабах творять беззаконня. А як же зло вбивств, абортів, розлучень, крадіжок, пияцтва, непрощення, осуду? Біблія каже, що розплата за гріх – смерть! За один гріх, будь-який. Такий наш Бог. Отже, щоб покарати і припинити зло, Йому потрібно знищити нас усіх. Та ні! Ми не маємо на увазі себе, не те зло, що виходить з нашого серця... Бог створив світ досконалим, подарував людям життя без горя і сліз. Та Адам, послухавши сатану, зрадив Небесного Батька, і зло оселилося в його душі. А відтак і в кожному новонародженному. Господь уже декілька разів судив Своє занапашене гріхом творіння: потопом Він знищив людство за часів Ноя, вогнем – Содом і Гоморру за часів Авраама. Однак за короткий час зло знову множилося, бо його корінь не зовні, а в серці людини. Нещодавно я був у Krakovі на християнській конференції і мав можливість побувати в музеї нацистського концтабору Аушвіц (біля

міста Освенцім). Масштаби людського звірства, жорстокості, оскаженілій люти вразили мене до глибини душі. Ніколи нічого подібного я не бачив. Фашисти створили нещадний конвеер смерті: там було страчено понад мільйон невинних людей. Газові камери, шибениці, крематорії – все це німі свідки того режиму. То де ж справедливість? Екскурсовод розповіла, що відразу після війни один з комендантів Аушвіца був страчений на центральній площі концтабору. Можливо, це Божа кара? Милостивий Бог дивиться на людей з позиції вічності, тому бажає нашого спасіння. Він пропонує очистити душі від зла, повіривши в Господа Ісуса Христа як єдину істину і абсолютне добро. Справедливий Бог закликає нас випробовувати свої серця згідно Біблії, головного Закону, за яким Він приведе на суд для звіту перед Ним кожну людину. Щоб ми не були покараними, Спаситель хоче допомогти нам уже зараз перемагати гріх. Тож за справу! Почавши з себе, ми будемо сприяти зменшенню вселенського зла.

**Олег САВЧАК,
м. Тернопіль**

“Світ науки”

Випускник ДНУ – лауреат Ігнобелівської премії 2020 року

Андрій Потоцький, один із випускників кафедри теоретичної фізики Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, отримав Ig Нобелівську премію з фізики за 2020 рік. Призи вручалися на 30-й Першій щорічній церемонії вручення Ig Нобелівської премії, яка 17 вересня проходила онлайн у Гарвардському університеті (США).

Ігнобелівська премія (Ig Nobel Prize), більш відома в Україні як «Шнобелівська» чи «Антінобелівська», є пародією на престижну міжнародну нагороду – Нобелівську премію. Премія заснована Марком Абрагамом – редактором і співзасновником гумористичного журналу *Annals of Improbable Research* («Аннали неймовірних досліджень») у 1991 році. Відтоді щороку присуджується по 10 премій у подібних до нобелівських категоріях (з фізики, хімії, медицини, літератури та миру) та інших – охорона здоров'я, машинобудування, біологія та міждисциплінарні дослідження. І якщо спочатку нагороди вручалися за відкриття «того, що не може бути або не повинно бути відтворене», то сучасні премії – за справжні досягнення, які «спочатку викликають сміх, а потім роздуми». Тож навіть попри те, що Ігнобелівська премія, по суті, є завуальованою критикою Нобелівської премії і тривіальних та непотрібних досліджень, іноді її нагороди розцінюються позитивно. Адже, як свідчить історія, наукові дослідження із деяким гумористичним чи несподіваним аспектом часом призводять до важливих наукових відкриттів.

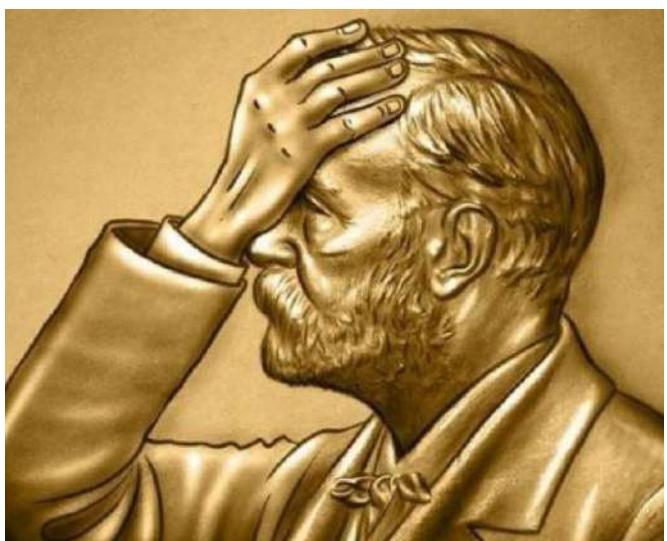
Так, цьогоріч у сфері фізики комітет премії відзначив спільну роботу науковців з України, Австралії, Великої Британії, Італії, Німеччини, Південної Африки та Франції. Зокрема, фізики українського походження Іван Максимов та випускник факультету фізики, електроніки та комп’ютерних систем ДНУ Андрій Потоцький отримали «Шнобелівську» премію за експеримент проте, що відбувається з формою дощових хробаків при вібраціях із високою частотою (“Excitation of Faraday-like body waves in vibrated living earthworms”, Ivan S. Maksymov and Andriy Pototsky, bioRxiv 10.1101/868521, December 8, 2019). Українські вчені, які нині працюють у Технологічному університеті Суїнберн у Мельбурні (Австралія), виявили, що вібрації змушують дощових черв’яків формувати візерунки аналогічні до тих, які формують краплі води у відповідь на вібрацію. Попри свою кумедність, це експериментальне дослідження однаке може бути корисним й отримати цілком прикладне застосування. Передбачається, що відкриття може використовуватися нейробіологами як неінвазивний метод для вивчення імпульсів мозку або у робототехніці – при розробці хробакоподібних машин, де потрібне чітке розуміння механіки справжнього хробака.

Зазначимо, що випускник кафедри теоретичної фізики Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Андрій Потоцький є визнаним у світі експертом із фізики рідин. Попередньо разом з Іваном Максимовим він працював над вібрацією крапель води, де спостерігав за хвилями Фарадея, що мають фундаментальне значення. Потім у фіzikів з’явилася ідея спробувати вібрувати хробаків. Оскільки черв’яки в основному складаються з води – такі собі «краплини води, покриті еластичною шкірою» – вібрація крізь них також

призводить до появи хвиль Фарадея. Українські вчені зрозуміли, що ці хвилі можна використовувати для перевірки гіпотези данського професора Томаса Хеймбурга щодо поширення нервових імпульсів не лише як електричних сигналів, а ще і як звуку. Відтак, якщо гіпотеза Хеймбурга правильна, а нервові імпульси насправді є ще і звуком, це означає, що ними можна керувати за допомогою вібрації.

В інших спільних роботах, адресованих фахівцям-нейробіологам, Іван Максимов та Андрій Потоцький пропонують використовувати вібрації для встановлення зв’язку між мозком і комп’ютерами. До прикладу, у відомій компанії Neuralink Ілона Маска для цього у мозок впроваджують сотні голок-електродів, що є дуже небезпечно. Вібрації ж зможуть проходити через шкіру та кістки черепа, відповідно й небезпечна операція не знадобиться. І хоча поки що це лише здогадки, українські науковці вже отримали непоганий відгук від колег-біологів. А тому планують продовжувати роботу над цією темою.

Наразі у якості винагороди переможці жартівливої наукової премії отримали 10 трильйонів зімбабвійських доларів, дипломи та подарунки.

ЗБЕРІГАЙМО ЧИСТОТУ РІДНОЇ МОВИ

Про слово “довіреність”

Немає такого слова в українській мові! Треба вживати не російську кальку (*доверенность*), а своє ж українське доручення. Слово довіреність особливо вживають фінансові установи.

Як підтверджує знаний мовознавець Микола Лесюк, він у банку мусив на кожній сторінці копії паспорта написати: “з оригіналом вірно”, бо на інші варіанти банківська працівниця не погоджувалася. Можна написати: “*з оригіналом звірено*”, “*копія відповідає оригіналові*”, “*з оригіналом збігається*”, але штамп є штамп і нічого тут не порадиш. Треба, щоб була вказівка зверху, від Національного банку. Але хіба там є українські працівники чи хоч би бодай такі, що дбають про українську мову або хоч бодай такі, що вміють розмовляти українською моювою?

Добре було б, якби всі такі установи (і нотаріальні також) повідкидали бланки з російською калькою *Довіреність* і надрукували нові зі словом “*Доручення*”.

Лише чи особа?

Деколи кажуть (і пишуть) так: “*Поздоровляю Вас із святом і у Вашому обличчі (або у Вашому лиці) весь Ваш колектив*”.

У російській мові словою ліцо має значення і “*обличчя*”, і “*особи*”. Отже, тут треба було сказати у Вашій особі, а не у Вашім обличчі чи лиці.

Так ось один “*політик*” написав у своїй статті так: “*До влади, до реальних її важелів рвуться обличчя з яскраво вираженою злочинною гримасою (уявляєте, як страшно?!)*

Отже, треба було написати, що до влади рвуться особи зі злочинними фізіономіями (намірами). Або: *ци обличчя рвуться до влади,...* з використанням таких протизаконних коштів, як *насильство, залякування, корупція...*”, де російське слово *средств* перекладено замість слова засобів словом коштів. Сміх та й годі...

Рахую чи вважаю?

Поширеною помилкою є вживання слова *рахую* у значенні вважаю. Кажуть:

Рубрика Миколи Дупляка

“Я рахую, що у цьому є великий плюс”, “Я рахую, що нам треба відмовитись від послуг...” і подібне.

Рахувати можна гроші, курчат, дітей та всі речі, що піддаються лічбі. А ось думку свою висловити можна тільки словом *вважаю!* Я вважаю, що кожна людина повинна мати хоч елементарні знання рідної мови.

До речі, у російській мові лексема считаю уживається і прилічбі, і привисловлюванні своєї думки. *В українській (рахую) -- тільки при лічбі!*

Про мову солов'їну

Так ми звикли називати нашу мову. Велику популярність здобув соловейко в мові солов'їній. *Соловей (пестливо - соловейко, соловеєчко)* – поширений в Україні перелетний птах родини дроздових із сірим оперенням, самець якого чудово співає, особливо в період гніздування. *“Соловей співає, поки дітей не виведе”* (прислів'я). У фразеологічному фонді української мови є усталений вислів *“як у спасівку соловейко заміж вийду, як у спасівку соловейко заспіває”* (І. Карпенко - Карий).

Голова чи глава?

На позначення частини тіла вживаються в літературній мові обидва слова, але друге з них, як старослов'янізм, може мати характер урочистий або іронічний. Обидва слова вживаються у переносному значенні зі стилістичною та значенневою диференціацією. Насамперед, слово **"голова"** позначає особу, що керує зборами, засіданням і т. ін., а також виборного або призначеної керівника колегіальної установи: **"голова зборів"**, **"голова виборчої комісії"**, **"Голова Народного Руху України"** та ін.

Лексема **"голова"** здебільшого вживається тоді, коли йдеться не про офіційну керівну посаду, на яку обирають чи призначають, і не про особу, що це місце посідає, а про особу, що стоїть на чолі якогось угруповання, громадського руху, науково-теоретичної школи та ін. Слово **"глава"** ніколи не позначає посади, а тільки особу. Його можна вжити ѹ щодо офіційної особи, коли її пост чи посаду не називають повністю, напр.: **"Глава уряду"**, але **"Голова Ради Міністрів"**.

Пресвята чи пресвята?

"Пресвята Богородиця, спаси нас" – така форма тепер зустрічається часто. Але звучить те звернення аж ніяк не в належному ключі, бо стягнена форма прикметника **"пресвята"**, замість необхідної тут і закріпленої узусом нестягненої **"пресвята"**, позбавляє вислів велемовності. До того ж, порушене ритм, без якого фраза мертвa. Нестягнені форми прикметників, зумовлені вимогами високого, або урочистого стилю, дуже часто зустрічаються не лише в українському церковно-релігійному, а й просто в поетичному мовленні, як ось:

**Не вам, не вам, в мережаній
ліvreї**

**Донощики i фарисеї,
За правду пресвятую стать
i за свободу**
(Т. Шевченко).

На думку м.ін. визначного мовознавця Роксоляни П. Зорівчак, туристичні тенденції згубні для мови, оскільки вони злочинно зубожують її стилове розмаїття та її виразові можливості.

Релаксуймо (?) разом!

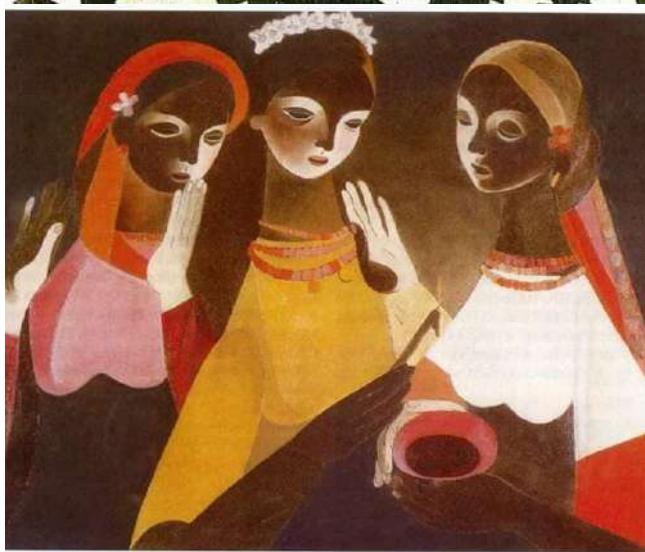
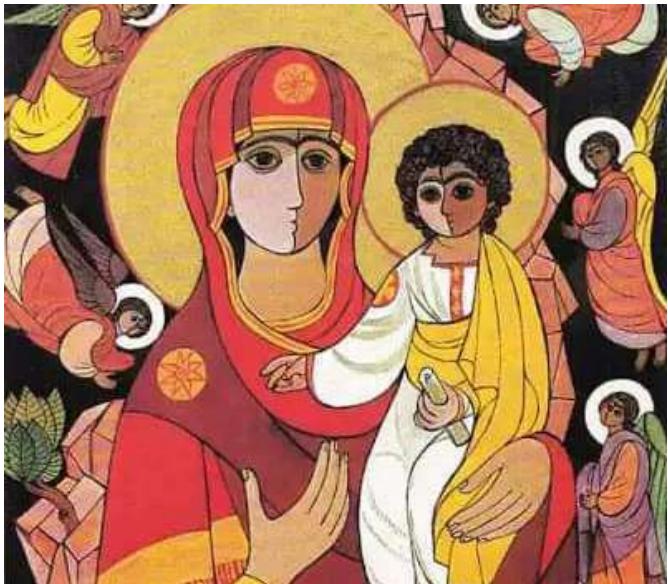
Таких і подібних покручів в українських засобах масової інформації, в тому ѹ на 5 каналі, зустрічаємо багато. Це, очевидно, сумно, бо демонструє мовну біdnість українських журналістів. **"Релаксуймо"** – англійське слово, якого напр.: в Америці інтелігентна людина українського роду не вживає. Вживають його в Україні ті, що трошки ковтнули англійської мови, а рідною не спілкуються. Англійське дієслово *relax* має свої відповідники в українському мовленні: **ослабляти(sя), розслаблювати(sя), відпочивати, зменшувати напруження**. Замість Релаксуймо разом, напрошується український заклик **Відпочиваймо разом!**

Слова і вислови, що засмічують українську мову.

- “Включити світло” замість “увімкнути, ввімкнути світло”
- “Включити п’яту скорість” замість “увімкнути п’яту передачу”
- “Включити до списку кандидатуру” замість “занести (долучити) до списку кандидатуру”
- “Заключення” замість “висновок”
- “Виключення” замість “виняток, виїмок”
- “Як сказав доповідач в заключенні (чи на заключення) свого докладу...” замість “як сказав доповідач на завершення своєї доповіді...”
- “В заключенні роботи відмічено...” замість “у висновку роботи відзначено”
- “Суть заключається в слідуючому...” замість “суть полягає в наступному...”
- “Наслідувати кому” замість “наслідувати кого”
- “Оборотні кошти” замість “обігові кошти”
- “Осінню” замість “весени”
- “Около” (пол.) замість “коло, близько”
- “Обов’язково” замість “конче”
- “Поридж” замість “каша”

Яскравий світ українки з Венесуели

110 років тому народилася ГАЛИНА МАЗЕПА-КОВАЛЬ (9.02.1910, С.-Петербург – 30.06.1995, Каракас) – художниця, графік, керамістка. Донька голови уряду УНР Ісаака Мазепи. Вивчати мистецтво Галина почала в Україні, а продовжила у Празі, куди вийшла їхня родина після поразки Української революції. Там вона закінчила Українську студію пластичного мистецтва (1935) та Мистецько-промислову школу (1936) і почала працювати як ілюстратор часописів та видавництв.

Ворожини або Три діччини. 19

Як і для більшості з її покоління, Друга світова війна стала поворотним моментом в долі Галини. У 1945 році вона опинилася у таборі для переміщених осіб у Регенсбурзі (Німеччина), звідки в 1947 році емігрувала до Венесуели. У Каракасі, з яким буде пов'язана решта її життя, вона продовжила освіту в Школі художньої пластики та зайнялася мультиплікацією, а також ілюструвала журнал *Tricolor* (Каракас), книжки для дітей, зокрема обкладинки творів українських авторів в Європі та Америці. Брала участь у художніх виставках та мала персональні виставки у Львові, Берліні, Празі, Каракасі, Нью-Йорку.

Попри те, що більшу частину життя Галина Мазепа прожила за кордоном, її зв'язок з Україною не переривався, вона ідентифікувала себе з нею, надихалася українською культурою та розвивала її вдалекій Венесуелі. Основні теми її робіт: національні та родинні традиції України та Венесуели, сюжети народних пісень, легенд, казок тощо, хоча вона писала і ікони. Однією з прикметних рис її творчості були експеременти з кольором та формами і використання чорнил, гуаші, олії і темпери. У 1980 р. Галина Мазепа-Ковал' була відзначена золотою медаллю ЮНЕСКО як кращий ілюстратор книжок для дітей. Детальніше про життєвий та творчий шлях мисткині можна дізнатися з її «Спогадів», опублікованих у 1993 році у Торонто.

Відома ілюстраторка

Одна з найвідоміших американських художниць та ілюстраторок українського походження ЯРОСЛАВУ СУРМАЧ-МІЛЛС (Yaroslava Surtach Mills; 11 липня 1925, Нью-Йорк - 17 вересня 2009, Денвер), яка підписувала свої роботи "Ярослава".

Одним з основних мотивів творчості художниці були сцени з українського народного побуту. Саме народний побут та обряди вона відобразила і в кількох серіях листівок, а також у вітражах зі сценами з народного життя України.

Ярослава Сурмач народилася в українській родині у США. До слова, її батьки були власниками відомої книгарні «Сурма» в Нью-Йорку. А її чоловіком став професор Колумбійського університету Чарльз Райт Міллс - американський соціолог і знаний інтелектуал.

Ярослава Сурмач-Міллс отримала диплом у галузі мистецтва в Коледжі Купер Юніон. Мала ґрунтовні знання із візантійського канону та іконографії. Згодом сама викладала готичне та кельтське ілюмінування і каліграфію у Манхеттенвілському коледжі (1950-1955).

Вона працювала ілюстраторкою дитячих часописів, малювала на склі. Також писала ікони, розписувала писанки та скло, ілюструвала дитячі книжки. Зокрема, проілюструвала відому дитячу книгу «Рукавичка» (1964). Також була головною художницею і редакторкою дитячого журналу «Нимрty Dимрty».

Її унікальні вітражі можна побачити у будівлі Сенату у Нью-Йорку та в церкві Святого Дмитрія у Торонто. У її книзі "Вікна в небеса" (2008) подано кожен вітраж цієї церкви із поясненням літургічного та символічного значення. В книжці також міститься її есе "Малювання зі світлом та кольором".

Викладач ДНУ отримав Подяку Національного олімпійського комітету

Асистента кафедри фізичного виховання та спорту Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, провідного тренера штатної команди національної збірної команди України з академічного веслування Ігоря Могильного нагородили Подякою Національного олімпійського комітету України за внесок у розвиток та популяризацію олімпійського руху.

Ігор Миколайович – майстер спорту України міжнародного класу, учасник XXV Олімпійських ігор 1992 року в Барселоні та XXVI Олімпійських ігор 1996 року в Атланті, призер міжнародних змагань, переможець всесвітньої Універсіади 1993 року. Сьогодні він очолює веслувальний клуб «Дніпро», який спільно з Дніпропетровською обласною Федерацією академічного веслування є співзасновником юрічних всеукраїнських змагань «Кадетська ліга», «Золоте весло». Такі спортивні турніри популяризують академічне веслування серед дітей, а також залишають регіони, які раніше не проводили всеукраїнських змагань (Черкаси, Кам'янське, Новомосковськ, Харків). З 2019 року Ігор Могильний провідний тренер штатної команди національної збірної команди України з академічного веслування Міністерства молоді та спорту України, особистий тренер переможця чемпіонатів України, учасника чемпіонату Європи серед юніорів та призера міжнародних змагань.

Зазначимо, що цього року веслувальний клуб «Дніпро» планує провести перші всеукраїнські змагання з прибережного веслування, яке введено до програм IV Юнацьких Олімпійських та Олімпійських ігор.

Ігор Миколайович – справжній фахівець своєї справи, здібний педагог-вихователь, його професійна діяльність сприяє розвитку та популяризації академічного веслування в Україні.

Рятівники мідських душ і тіл

Вдячне слово що дощ у посуху - вчить народна мудрість. А ще, гадаю, вчасне вдячне слово. Позаяк одне з професійних завдань журналістики узагальнювати соціальні настрої, належно розставляти акценти в їх формуванні та проявах.

Довші роки маю велику приємність знати особисто провідних членів команди **Сергія Риженка**, котрий, як відомо, очолює Дніпропетровську обласну лікарню імені Мечникова.

Гадаю, не буде помилковим ствердити що останні шість років ці люди щоденно вершать свій професійний подвиг. Коли в 2014 році почали надходити перші поранені з Донбасу саме лікарня імені Мечникова (як і по сьогодні) стала головним осередком повернення до життя наших захисників.

Є сюжети котрі пам'ять закарбовує назавжди. Для мене такою стала картина, яку бачив в приймальному відділенні лікарні в лютому першого року війни на Донбасі. Залита як водою кров'ю підлога. Стільки було поранених, стільки було біди! І ось тепер нові випробування. В чому єще більш складні, аніж робота з важко пораненими.

Заступник головного лікаря **Юрій Скребець**, коли отримав поранення на передовій, рятуючи наших захисників, принаймні, знав де ворог. Нині він невидимий, не менш жорстокий і ще більш підступний. Пандемія короновірусу знову кинула в бій цей невтомний і високопрофесійник колектив.

З одного боку вони ж такі як більшість з нас. Зі своїми вадами, побутовими проблемами, сподіваннями і радощами.

Але на думку спадає ще й таке. Сантехнік погано полагодив кран - що ж було б стільки горя. Автослюсар так і не зміг належно відремонтувати світла. Прикро, але не згіркне від цього хлібина....

Та ціною життя може бути для кожного з нас помилка лікаря. Банаально, але від цього не втрачається суворість правди.

Сергій Риженко, Сергій Григорук, Сергій Маргітіч, Юрій Скребець - скільки родин по усіх усюдах вдячні цим людям за їх професіоналізм, терпилівість та здатність співпереживати. Вдячне слово що дощ у посуху...

Фідель Сухоніс,
редактор журналу "Бористен"

Цікаві Туристичні Місцевості Південно-Західної Флориди

Флорида, знана, як «соняшний штат», надзвичайно цікава своєю екзотичною флорою. І мабудь чи не найбільше славні рослини в південно-західній Флориді це орхідеї та бромеліяди. Величезна кількість їх (5,500 орхідей та 3,500 бромеліяд) можна побачити і любуватися ними у Selby Botanical Gardens в Сарасоті, Флорида. Колись це була посілість (15 акрів над затокою Сарасота) Мари і Вілліам Селбі (Marie & William Selby), які посмертно залишили її для мешканців Флориди.

Недавно до Ботанічних городів Селбі було долучено другу цікаву посілість -Historic Spanish Point, яка лежить на південньо-західній Флориді у містечку Osprey. Оригінально це була ферма родини Джона Вебб (John Webb); вони переїхали до Флориди з Нью Йорку в 1867 р. і поселилися в місцевості «Spanish Point», тому що тут була добра питна вода, родюча земля для овочів і городини, як також це було на висоті, що хоронило від бурі та негоди. В 1871 році, працюючи на полі, Вебб викопав людський череп, який він переслав до Смітсоніян Інституту у Вашингтоні. Це зацікавило археологів, які приїхали аналізувати знайдені кістки і мушилі та вивчати флоридських звірів та рослин. Вони викопали 400 скелетонів: 200 післано до Смітсоніян Інституту, а 200 скелетонів передано до University of Florida, Gainesville. Археологи дійшли до висновку, що тут були людські поселення в доісторичних періодах (5,900 і 3,200 років тому).

№09(350)

Прогулька до Selby Gardens, членки 56 Від.СУА; провідниці Віра Боднарук

Вхід до Historic Spanish Point

Historic Spanish Point
Sarasota County, Florida

В 1910 р. Берта Палмер (Bertha Palmer) переїхала сюди із Чікаго і закупила цю посілість. Опісля , один із її внуків передав цю посілість для мешканців Флориди . В 1982 р. ця місцевість стала музеєм під назвою Historic Spanish Point (35 акрів) . Крім туристів сюди привозять місцевих школярів, щоб вони ознайомилися із історією свого поселення.

В минулому для членів української громади в Норт Порту і околиць були організовані тури до «Selby Gardens» для любителів природи, а особливо орхідей, та до «Historic Spanish Point» для зацікавлених археологією Флориди. Доцентом в «Historic Spanish Point» працює добровільно довгі роки др. Богдан Боднарук, який може дати тур у англійській або українській мові.

На жаль ,в цей час коронавірусу, можна відвідати і городи і музей, але тур в цей час пандемії немає.

проф. Віра Боднарук
Громадський Комітет

Selby Gardens, членки 56 Від. СУА

Артур Булах, магістр Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Культурно-розважальні заклади м. Дніпропетровська в період окупації (1941-1943 рр.)

Уже більш ніж сім десятиліть віддаляють нас від завершення Другої світової війни, але окремі її сторінки продовжують впливати на суспільні настрої в багатьох країнах. Історики, журналісти, громадські діячі й просто небайдужі люди прикладали немало зусиль з метою дослідження й подальшого висвітлення окремих, маловідомих, а подекуди навіть щемких подій, що загалом поглибило рівень осмислення гіркого досвіду воєнного лихоліття. В українському суспільстві інтерес до історії радянсько-німецької війни особливо посилився після розпаду Радянського Союзу, коли дослідники отримали доступ до раніше закритих архівних матеріалів і можливість знайомитися з працями західних науковців та новими джерелами особового походження. На сьогодні вітчизняні історики та їхні колеги з пострадянських країн провели величезну роботу й представили на розсуд читачеві різні аспекти життя по обидві сторони фронту.

Однак, культурній політиці окупантів дослідники відводять переважно другорядне значення, що до певної міри підсилює не лише суспільне, але й наукове значення представленої розвідки. Уже більш ніж сім десятиліть віддаляють нас від завершення Другої світової війни, але окремі її сторінки продовжують впливати на суспільні настрої в багатьох країнах. Історики, журналісти, громадські діячі й просто небайдужі люди прикладали немало зусиль з метою дослідження й подальшого висвітлення окремих, маловідомих, а подекуди навіть щемких подій, що загалом поглибило рівень осмислення гіркого досвіду воєнного лихоліття. В українському

суспільстві інтерес до історії радянсько-німецької війни особливо посилився після розпаду Радянського Союзу, коли дослідники отримали доступ до раніше закритих архівних матеріалів і можливість знайомитися з працями західних науковців та новими джерелами особового походження. На сьогодні вітчизняні історики та їхні колеги з пострадянських країн провели величезну роботу й представили на розсуд читачеві різні аспекти життя по обидві сторони фронту. Однак, культурній політиці окупантів дослідники відводять переважно другорядне значення, що до певної міри підсилює не лише суспільне, але й наукове значення представленої розвідки.

Для початку важливо розкрити зміст поняття «культурно-розважальні заклади». До таких пропонується зараховувати місця масового збору громадян, де передбачався культурно-розважальний спосіб проведення часу на регулярній основі. У м. Дніпропетровську часів окупації діяли театри, кінотеатри, музеї та бібліотеки. У цій статті увага концентрується на первих двох видах зазначених закладів. Напевно найважливішим закладом культури міста під час німецької окупації став Український музично-драматичний театр (колишній театр імені Т.Шевченка), який через пошкодження старої будівлі було перенесено до клубу залізничників (сучасна Філармонія, вул. Воскресенська, 6 (вказано сучасні адреси) Обов'язки його директора виконував П.Голобородько. Заклад відновив свою роботу 26 жовтня 1941 р. урочистим концертом [19, 28 жовтня] і з цього часу працював щодня, крім понеділка.

В театрі діяли дві групи (українська та російська), репертуар яких відзначається доволі об'ємним переліком, де особливу популярність мали «Вій» та «Майська ніч» М. Гоголя, «Бешеные деньги», «Без вины виноватые» О.Островського, «Наталка Полтавка» І. Котляревського, «Катерина» Т.Шевченка та ін. [6, арк. 14,17,41,42,44,49].

Вистави проводились як для місцевого глядача так і для німецьких військових та цивільних співробітників. Як зазначалося у окупаційному виданні «Дніпропетровська газета», за період жовтень 1941 р. – червень 1942 р. заклад дав 299 вистав, які відвідало близько 100 тис. осіб [17, арк. 123]. На підстав наказу штандарткомісара під час кожного концерту чи вистави командуванню вермахту передавалося 50 квитків, а солдати і офіцери німецької армії мали постійні знижки на їх придбання. Отже, театр мав доволі високу популярність не лише серед місцевого населення, а й серед окупантів [17, арк. 145].

Окрім двох естрадних груп на середину 1942 р. в підпорядкуванні зазначеного закладу перебував театр малих форм, більярд (сuto для військових) та сад. За рахунок цього установа отримувала великий прибуток [7, арк. 234]. Наприклад, кожна вистава української групи в середньому збирала 4 700 крб., концерт приносив в середньому 6 500 крб. Так, за період з 1 квітня 1942 р. по 1 березня 1943 р. прибутки театру з усіх джерел склали 1 265 437 крб., з яких 337 тис. та 267 тис. крб. отримали російська та українська групи відповідно. Зазначається, що липні – вересні вистави не давалися [14, арк. 2]. Для порівняння наведемо розміри платні, яку отримували працівники цього культурно-розважального закладу. Ставка директора, яка рівнялася грошовому утриманню актора ведучої групи, становила 1500 крб. на місяць, а ставка актора третьої категорії складала 350-500 крб., що суттєво перевищувалося заробітки допоміжного персоналу [8, арк. 7-10]. Загальний штат співробітників театру був досить великим і на березень 1942 р. складав 242 особи [15, арк. 49-51], що автоматично призвело до збільшення витрат на його утримання і нестачу коштів, зароблених самостійно. Через

це «головний театральний заклад міста» постійно отримував щедрі дотації від Міської Управи. Не зважаючи на виявлені чисельнізловживання керівництва театру та невиконання планів по виставам, про що свідчать матеріали ревізії 1942-1943 років [14, арк. 1-10], німці не скupились на гроши та прислухалися до прохань, які постійно надходили від театрального керівництва. Відомо, що П. Голобородько безпосередньо звертався до штандарткомісара Р. Клостермана з проханням підвищити зарплати акторам [17, арк. 74], опікувався вирішенням побутових проблем своїх підлеглих, зокрема електрифікацією житла, дбав про збільшення денного раціону [6, арк. 32].

Окрім театру в місті діяло ще декілька музичних та сценічних груп, які було сформовано ще восени 1941 р., але упродовж тривало часу постійно будівля для репетицій та концертів вони не мали. Згідно з наказом штандарткомісара міста № 17 від 14 березня 1942 р. чотири групи, які підпорядковувались підвідділу мистецтв, отримали таке приміщення по вул. Січових Стрільців, 5 [12, арк. 13]. Це хорова капели імені М. Лисенка, капела бандуристів, духовий оркестр та концертно-естрадна група. Фактично тільки перша та друга групи займали це приміщення та виступали там. Капели вели доволі активну діяльність. За 2-ий квартал 1942 р. вони провели 59 виступів, з яких 8 для військових частин, 10 в Драматичному театрі, 13 у своєму театрі, 2 на радіо, 1 для дітей та 24 по районам округи. Усього ці заходи відвідало біля 10 тис. осіб [12, арк. 27]. У третьому кварталі кількість виступів збільшилась до 67 [16, арк. 6]. Вони мали досить широкий репертуар, який постійно поповнювався новими творами німецьких та українських авторів [11, арк.22], [12; арк. 29,35]. Виступи обох капел супроводжувала танцювальна група, яка мала власну програму [12, арк. 40-41]. Упродовж 1942-1943 років склад капел постійно змінювався. Відомо, що на початку 1942 р. капела імені Лисенка мала 34 особи, тоді як капела бандуристів 29 [6, арк. 77]. На кінець року загальний склад двох гуртків становив 67 осіб [7,

арк. 168]. У наступному році ситуація трохи змінилась. У другому кварталі 1943 р. штат хорової капели разом з керівництвом, наприклад, включав 47 осіб [13, арк. 8]. Подібно театру капели не могли утримувати себе самостійно, тому потребували немалих дотацій від місцевої влади. Згідно з кошторисом управління культурних установ на 1 півріччя 1943 р., капела імені М. Лисенка отримала 114 тис. крб. прибутку та 120 тис. крб. дотацій. На виплату зарплатні було витрачено 178 тис. крб. [13, арк. 10-10a]. Місячна плата тут була меншою у порівнянні з працівниками театру. Так, на середину 1942 р. директори хорової капели та капели бандуристів отримували 900 та 750 крб. на місяць відповідно, хористи ж і бандуристи отримували однакову зарплату в залежності від категорії (1-а – 500 крб., 3-тя – 280 крб.) [4, арк. 22].

Про інші групи ми маємо набагато менше інформації. Відомо, що серед закладів, підпорядкованих управлінню культурно-освітніх установ, перебували дві приватні організації – Театр Ілюзій під керівництвом двох жінок (італійки О. Ваш-Шан-Зян і німкені Г.Грос) та Концертно-естрадна група німця В. Гамбургера. Їхній склад був порівняно невеликий і на грудень 1942 р. сягав 11 та 14 осіб відповідно [7, арк. 168]. Судячи з довідки про прибутки та видатки театру за червень-серпень 1942 р. виручка від продажу квитків склала 12330 крб. Отже, маючи вартість квитка (3крб.), можемо стверджувати, що за три місяці вистави у театрі відвідало 4110 чол. [12, арк. 52, 54]. Це свідчить про порівняну високу популярність театру. Театр Ілюзій відкрився наприкінці 1941 р. та діяв упродовж усього 1942 р., але в наступному році, скоріш за все, був закритий через великі видатки, які не покривались прибутками. Крім того, будівлю цього закладу потребувала серйозного ремонту. Документи, які були у розпорядженні дослідника, нажаль не розкривають деталей концертно-естрадної діяльності групи.

Безсумнівно, працівники театру та капел брали безпосередню участь в обслуговуванні німецької армії, активно застосовувалися під час проведення у місті

різних пропагандистських заходів та під час всіляких свят. Серед таких – Перше травня, річниця «визволення» міста, різні ювілеї відповідно до «нового календаря свят». Однак найактивнішим учасником подібних урочистостей став духовий оркестр, репертуар якого складався переважно з творів італійських композиторів: Верді, Білінні, Штраус, Беккер та ін. [10, арк. 20]. Постійного приміщення оркестр не мав, а за період з середини 1942 р. до початку 1943 р. його склад зменшувався з 31 до 21 особи [9, арк. 8], [13, арк. 17]. Окупаційна адміністрація виділяла дотації на його утримання. Маємо дані діяльності оркестру за третій квартал 1942 р., упродовж якого було дано концерт при врученні штандарткомісару ключа від міста, відбулися три концерти у лазаретах, декілька виступів на стадіоні «Сталь» і близько 15 у Центральному парку та в окрузі [8, арк. 130]. Отже, оркестр активно використовувався окупантами для проведення місцевої культурно-пропагандистської роботи.

Маємо певні штрихи до картини культурного життя лівобережних районів Дніпропетровська. На відміну від центральної частини міста, де культурні заклади почали працювати через 2-3 місяці після приходу німецьких військ, на лівобережжі подібні установи відкрилися тільки через рік. Тут німці діяли за відпрацьованим сценарієм і також створили Драматичний театр, хорову капела, капелу бандуристів та духовий оркестр. Перший сезон театру тривав з липня по жовтень 1942 р., який навіть при відсутності у нього власного приміщення, проведено доволі успішно. Було дано 25 вистав у літньому приміщенні заводу «Комінтерн». Репертуар тут складався з творів українських класиків і практично нічим не відрізнявся від правого берега. У театрі усього працювало 41 особа з яких 21 – акторський склад. Відомо, що за вказані чотири місяці театру відвідало 11 284 осо-

би, що у порівнянні з правобережжям міста виглядає доволі скромно, але й чисельність мешканців, кількість вистав та розмір приміщення суттєво відрізнялися [10, арк. 13]. Театр продовжував свою роботу і в наступному році.

Показники успіхів інших творчих груп тут суттєво відрізнялися в бік зменшення. За період з 12 лютого 1942 р. по 1 березня 1943 р. хорова капела дала тільки 12 концертів, а бандуристи упродовж 8 місяців всього 3. Склад їх був значно менший ніж у колег з центральної частини міста. Як і театр вони не мали постійного приміщення, тому важко навіть зрозуміло де артисти проводили репетиції та концерти [10, арк. 68].

Не зважаючи на таку порівняно невелику роботу з боку сценічно-музикальних груп, німецька адміністрація вважала доцільним витрачати кошти на їх підтримку та розвиток. Звичайно, тут не доцільно порівнювати між двома берегами міста, однак і не говорити про них зовсім, не можна. За кошторисом відділу культурно-освітніх установ районної управи Дніпропетровськ-Схід за 4 квартал 1942 р. на театр та 3 групи було виділено 154 тис. крб., з яких 97 тис. на перший [10, арк. 2]. Вже на наступний квартал 190 тис. крб. планувалось витратити лише на Драматичний театр [10, арк. 30], а загальний фонд підтримки цих закладів сягав близько 400 тис. крб. Більшість цих грошей витрачалась на зарплати, біля 115 тис. крб. планувалось для проведення ремонту обладнання та окремі закупівлі [10, арк. 35].

Ще одним важливим жанром мистецтва, за допомогою якого в уявленні людей творилися нові ідеали, стало кіно. У ході розгортання війни найбільш розповсюдженою формою

кінопропаганди стала хроніка, яка висвітлювала актуальні політичні події, перебіг бойових дій на фронтах або досягнення в економічній чи науковій сфері. Так, на окупованих радянських територіях відповіальність за проведення кінопропаганди покладалася спочатку на німецьке військове командування, а з листопада 1941 р. цю місію взяло на себе центральне фільмооб'єднання «Схід», яке мало дві філії: одну в Ризі – «Остландфільм», а друга розмістилася в Києві і мала назву «Українфільм». Цими установами керували німці, а місцеві мешканці, які співпрацювали з окупантами, займали нижчі посади. Згідно з розпорядженням Е. Коха від 8 грудня 1941 р. організація усього «кіно процесу» у райхскомікаріаті покладалася на «Українфільм» [2, с. 705]. Це відомство займалось переважно перекладом або накладання українських чи російських субтитрів на вже створенні німецькі фільми.

Після захоплення Дніпропетровська розпочалося відновлення роботи колишніх кінотеатрів, спрямованої на задоволення потреб вермахту. Переважно усі заклади кінопрокату були передані в оренду приватним особам і почали працювати з кінця жовтня 1941 р. Серед них – Державне кіно (колишній «Комінтерн», за адресою пр. Яворницького, 75), яке почало працювати з 25 жовтня, практично одночасно (26 жовтня) перших відвідувачів прийняв кінотеатр колишній «Горького», розпочав роботу також і кінотеатр «Атріум» (кол. «Рот-фронт» по вул. Столярова, 1) [5, арк. 16]. Також у приміщенні «Театру Юного Глядача» з кінця жовтня почав сеанси кінотеатр «Вікторія» (вул. Короленко, 2). Три останніх заклади здавались в оренду [3, арк. 139]. З цих кінотеатрів тільки «Вікторія» обслуговував виключно місцеве населення, а в інших три з чотирьох сеансів призначалися виключно для військових.

Починаючи з лютого 1943 р. побувати на кіносеансі можна було не лише в центральних районах. Так у Нових Кайдаках почав діяти кінотеатр «Вулкан» (просп. Свободи, 77), а в Дніпропетровську-Схід при заводах К. Лібнехта та «Комінтерн» було відкрито кінотеатри «Зеніт» та «Темпо» [19, 27 лютого].

Маємо окремі відомості про кінокартини, які показували в кінотеатрах окупованого міста. Кожний сеанс починався з воєнної хроніки, яка нерідко на момент показу вже втрачала свою актуальність [1, с.201], а далі показували німецькі фільми різного жанру. Репертуар був досить різноманітним: комедії («Роберт I Бертман», «Пані Люна») [19; 2 лютого, 4 квітня]; драми («Мандрівка у Тільзіт», «Віденська кров» «Шлях до свободи») [19; 27 квітня, 28 травня, 4 червня]. Популярними серед глядачів були також пригодницькі фільми: «Індійська гробниця» та «Ешнапурський тигр» [19, 8 серпня]. Не обходилося і без пропагандистських фільмів «Жид Зюсс», «Останній удар» чи «Своїми очима» [19; 13 квітня, 21 травня,]. Також показували кіно про подвиги німецьких військових «Підводники на Захід» або «Пікірувальники» [19; 23 березня, 4 травня]. Нідерландський дослідник Карел Берггоф зазначає, що радянські політично нейтральні фільми інколи також демонструвалися в окупованих містах України, однак автор таких свідчень не має [1, с.201].

Отже, на прикладі діяльності окремих культурно-розважальних закладів м. Дніпропетровська під час німецької окупації можна визначити окремі риси культурної політики завойовників. Місцеві культурно-розважальні заклади, які мали високу популярність серед місцевого населення і окупантів, змінили склад, внесли зміни в репертуар і відновили свою діяльність та достатньо активно підтримувалися окупаційною владою. Відзначаються достатньо щедрі дотації, виділені в бюджет цих закладів, а їх працівники отримували різні пільги. Репертуари цих закладів хоча і

піддавались досить жорсткій цензурі та обмежувались політично нейтральними творами, все ж постійно поповнювалися новим матеріалом.

Звичайно, представники місцевої окупаційної влади керувалися виключно прагматичними міркуваннями, найважливішими серед яких було задоволення культурних потреб військових та місцевих німецьких чиновників. Не менш важливо було відволісти населення міста від серйозніших проблем – нестача продовольствачі масовевивезення молоді на роботу до Німеччини. Більш того, ці культурні одиниці часто-густо слугували засобами поширення ідей нової влади або супроводжували пропагандистські заходи.

Усі ці наведені факти не дозволяють автору говорити про повноцінний розвиток місцевого культурного життя, яке було скоріш поставлено на службу окупаційній владі, аніж відповідало потребам мешканців міста.

Список джерел та літератури

1. Берггоф К. Жнива розпачу. Життя і смерть в Україні під нацистською владою / Берггоф Карел. - Київ: Критика, 2011. – 455 с.
2. Гінда В. Культура, освіта і спорт під час окупації / В. Гінда // Україна в Другій світовій війні: погляд з ХХІ століття. Історичні нариси. – Кн. 1. – К., 2010. – 730 с.
3. Державний архів Дніпропетровської області (далі - ДАДО). - Ф. 2276, оп.1, спр. 4.
4. ДАДО. Ф.2276, оп.1, спр.30.
5. ДАДО. Ф.2276, оп.1, спр.165.
6. ДАДО. Ф.2276, оп.1, спр.166.
7. ДАДО. Ф.2276, оп.1, спр.923.
8. ДАДО. Ф.2276, оп.1, спр.965.
9. ДАДО. Ф.2276, оп.1, спр.1023.
10. ДАДО. Ф.2276, оп.1, спр.1041.
11. ДАДО. Ф.2276, оп.1, спр.1141.
12. ДАДО. Ф.2276, оп.1, спр.1147.
13. ДАДО. Ф.2276, оп.1, спр.1149.
14. ДАДО. Ф.2276, оп.1, спр.1154.
15. ДАДО. Ф.2276, оп.1, спр.1159.
16. ДАДО. Ф.2276, оп.1, спр.1160.
17. ДАДО. Ф.2281, оп.1, спр.11.
18. Дніпропетровська газета. – 1941.
19. Дніпропетровська газета. – 1943.

БАЗАРЧИК НА УЗБІЧЧІ

Кондиціонери в українських авто здебільшого рідкість. Принаймні, для наших пересічних громадян. Та й дорожній сервіз поки-що, можна сказати, в зародку. За туалет найчастіше править якесь узлісся або гайок. Цей факт нашого українського побуту чи не найбільше приголомшує іноземців, особливо, очевидно, із Заходу. Русявим німцям та смуглувим італійцям аж ніяк, на початках перебування в Україні, не второпати, коли екскурсійний автобус десь під Конотопом чи Одесою, зупиняється побіля лісосмуги і хвацький дядьководій дає команду:

- Жінки наліво! Чоловіки направо!

Навіть найправнішому товмачеві забирає довший час переповісти західним туристам що то означає. Але людина по своїй суті створіння пластичне. За тиждень-другий примхливі до побуту европейці бігають по кущах вже не гірше від наших земляків. Напевно, філософічно вважаючи, що вбиральня просто неба це складова екзотики української самобутності.

Так, дороги наші здебільшого, на жаль, ще далекі від цивілізованих. То тут то там, особливо у населених пунктах, чи то баюра, чи то яма. Дорога, як правило, в одну лінію. А значить маневр обгону завжди напружений для водія. Додайте ж до цього, що і по-сьогодні чимало дорожніх трас в країні пролягає через населенні пункти, буквально повз сільські обійстя та вулицями міст і стане зрозуміло насکільки, часом, буває виснажлива подорож українським “гайвеем” на більш-менш далеку відстань.

Особисто я найбільше потерпаю влітку. Допікає спека. Відчинене вікно творить лише оману свіжості. Бо розжарене повітря тільки додає задухи у салоні, дах авто розігрітій – хоч яечню готовий. Під колесами розм’який асфальт, котрий аж парує спекою проти сліпучого сонця. І ніщо, здається, не врятує від втоми

спіtnіле тіло, наморену напругою дороги свідомість. Але я все ж таки знаю, де зможу знайти розраду і відпочинок для душі й тіла. Поновлю там сили не гірше, аніж у якісь “Rest area” поблизу гіантського Нью-Йорку чи вишуканого Парижу. Маленький український Назарчик на узбіччі – ось що шукаю стомлений у дорозі, в пошуках перепочинку та відпруження. Найчастіше такі можна зустріти поблизу околиці великого села або району, чи то просто на якомусь роздоріжжі. Куди більш-менш зручно дістатися селянам від своїх садів та городів у пошуках проїжджого покупця. Базарчики ці зазвичай просто неба. Щоправда, буває майстрові дядьки, напевно, гуртом зіб'ють пару дощатих прилавків та й ще навіс до них прилаштують. Щоправда, в останні роки все частіше обабіч доріг став з'являтися дрібний комерсант. Цей облаштовується більш ґрунтовно. З торговельними палатками, стаціонарними прилавками та кафе з незмінним шашликом. Але, скажімо, туалету тут так само не відшукати. І руки запропонують помити, як правило, у дідівський спосіб – зливаючи Вам з кружки. Отож, якісь калічений сервіз виходить, неповноцінний. А принада та поетика базарчика просто неба втрачається. Отож, я особисто в таких місцях зупиняюся рідко. Інша справа торгівля на узбіччі, де за продавців наші прості українські селяни. Бо зазвичай на таких придорожніх базарчиках продають лише власноручно вирощене. Окрім того, товар, як правило сезонний. Раннього літа вишня, черешня, полуниці та ще перша зелена радість відкритого ґрунту солодкувата редиска. Потім абрикоси, яблука, груші, сливи та інша фрукта. На зміну їм приходять туманобокі кавуни і запашні дині, особливо у південних областях. А вже восени володарює, майже повсюдно, картопля, цибуля, помідори, огірки, синенькі, капуста, морква, часник та інша городина. Незалежно від сезону продають яйця, з жовтими задками,

непристойно розкладених на імпровізованому прилавку випотрошених курей, нерідко м'ясну свіжину, побіля населених пунктів, котрі мають великі водойма часто-густо сушену рибу. А ще молочні продукти: сметана, сир, молоко, вершки. Котрі, відома річ, наприклад, у спекотну пору, не дуже той й годиться купувати. Однак, продають, а значить і купують. Втім так само ж як свинину чи яловичину, які досить швидко набувають не зовсім гарного вигляду в літні місяці.

Не скрізь, але можна поласувати при дорозі і солоним огірочком, і хріном, і кров'яною ковбасою, і копченим салом та іншою домашньою гастрономією. А то і медку прикупити. З липи, чи гречки: який більше до вподоби.

Ціни на придорожніх базарчиках в принципі такі самі як і на великих міських ринках. Часом, дещо навіть більше. Але від магазинних, відома річ, дешевше. А головне як у тій американській приповідці про куряче яєчко: "From nest to you". Себто, з гніздечка просто до тебе. Свіжина у всьому: від щойно зірваного огірка з городу до кільця ковбаски, котре ще вчора ввечері рохкало на найближчому подвір'ї.

Буває їдиш посеред літа, та ще в полуцені, десь під Кобеляками, звідки щедо Полтави ближче, аніж до Дніпропетровська. Траса тут не широка, машин багато. Але краєвид правдиво український, наш, як то мовиться, на смак та на дотик.

Ось і пригальмуєш на якомусь перехресті, де з цеберками, ряднами й ряднинками, ящиками та ящичками розсівся трудящий сільський елемент з своїм екологічно чистим та смачним товаром. Вийдеш до люду, розправиш затерплу спину і привітаєшся усміхено з працьовитими людьми. А тоді вздовж торговельного ряду підеш і тут тобі вже розрада і для очей, і для серця. Ось пару цеберок повних - "з походом" - великих червоно-боких яблук. Від плодів віє свіжістю та чистотою сільського саду. Продає це фруктове диво маленька, зігнута вже майже навпіл, бабця. Навряд чи могла вона доставити самотужки свій товар на базар.

- Як же Ви яблука дотягли, бабуся? – цікавлюся у старенької.

У той враз з'являється неочікувана для її зовнішності бадьорість та енергійність. Напевно, відчуває бабуся потенційного покупця. Отож і пожвавішала, скинувши тягар прожитих літ, і, напевно, не дуже солодкої долі.

- А мені, синку, онука на "лісопеді" привіз. Вже два відра продала. Ще два лишилося. Добрі яблука, ось попробуй, – і стареча вироблена рука протягає мені сонячний плід.

Воно б годилося помити червоно-боку фрукту. Але чомусь побіля цієї бабці, у серці України, посеред ріднокраю про це думається найменше. Я лише протираю хусточкою найзлобливіший яблучний бік. І з наслідую впиваюся зубами в хрустку м'якість плоду. Яблуко справді смачне і соковите. По губах збігає тоненька цівочка соку, відсвіжуєчи і рота, і думку. Аби викликати до себе повагу як до покупця, серйозно запитую стареньку:

- А Ви їх отрутою не бризкали?! Щось вони напрочуд гарні, без хробачків.

- Борони Боже, синку! Отрута ж зараз дорога. Самі такі вродили. Господь дав. Купи – не пожалкуєш.

І ось вже у багажнику моєї машини розсипані червоно-бокі яблука. Картина ця не лише красива, а й пахуча. Мене як дитину тішать мої придорожні закупи. І я з жартами та кущуванням просуваюся далі вздовж торговельного ряду придорожнього базарчика. Ще одна відмінність подібних "міні-маркетів" – продавців тут завжди більше, аніж покупців. Ось і я нині один, хто зупинив своє авто біля цього, здебільшого, вітамінного товару. Якась молодичка, розчервоніла чи то від сонця, чи від молодих літ, розіклала на великій плямистій скатертині крупні, білі курячі яйця. По десятку – аби зручніше було продавати. Знову вдаю з себе розумника.

- А чого білі? Мабуть, з птахофабрики. Домашні яйця мають бути коричневі.

- Та що це Ви, мужчина! – плескає у долоні молодичка. – Яка птицефабрика?! Та від нас до райцентру з добрих

півсотні кілометра. В мене кури усі білі. Он у людей спітайте. Це я вже коричнева, через це життя сільське стала! – кокетливо вертить головою передова пташниця.

Можна подумати?! – підтримую грайливість жінки. – Я б на місті Вашого чоловіка ні за що сюди не випустив.

І чого ж це? – бере руки в боки молодиця.

- Гарна. Ще хтось зупиниться і в машину та вкраде.

Люди починають посміхатися. Якась жінка, середніх років, з золотовою цибулею, заплетеною у вінок, починає голосно сміятися та кричати:

- Ой! Ви ж сказали! Вкрадуть.... Та ми тут усі дурно нікому не потрібні. Я б тільки б рада була, аби мене вкрали. Ось Ви і вкрадіть. І красти не треба. Я сама у машину сяду!

- Галька вже хоче щоб її вкрали!

- Вона така: коли не її, так вона кого хоч вкраде...

- Не крадіть, бо тоді не позбудетеся...

Пожавішали, посвітлішали обличчя односельців від невибагливих жартів. Відкриті їх душі до доброго слова, широго ставлення. Купую пару десятків яєць у молодички і обережно тримаючи їх у пластиковій торбинці, продовжує оглядати виставлений товар. Буквально за пару хвилин я вже тут за свого. А тому з півтора десятка продавців наввипередки починають пропонувати свій товар. Увагу привертає статечний дядько з картоплею. В затінку, під якимось великими деревом, стоять старенькі "Жигулі". З кількості лантухів з картоплею, не важко здогадатися, що це його машини. Він тут скидається "найкрутіший бізнесмен". Але картопля й у нього справді гарна. Велика і якасна опецькувата як маленькі поросята.

- Коли лантух візьму – дешевше буде? – закидаю дядькові комерційну пропозицію.

Він хвильку думає. А потім рішуче відповідає.

- Ні. Ну, подумай пощо це мені? Постою я на годинку більше. Картопля добра, все одно куплять.

- Ну, а я тоді лише відро візьму, - демонструю газдівські риси і я.

- Будь ласка, - відповідає вже більш

приязно дядько.

Поки ми разом з дядьком пересипаємо у мою тару картоплю я цілком серйозно запитую його:

- А Ви бананами не торгуєте?

Дядько здивовано глипає на мене.

- Та не вигідно це. Бо хто ж їх обабіч дороги тут купить.

- Не вигідно, коли перекуповувати. А ось у мене кум сам навчився їх вирощувати. Ранньою весни разом з розсадою помідорів висаджує в теплиці. А вже наприкінці травня у відкритий ґрунт. До приморозків один, а то й два врожаї збирає. Банани ж вважайте в чотири дорожче картоплі. А родять не гірше.

Дядько, відраховуючи здачу, розгублено чухає потилицю. Його комерційний інтерес явно бере гору над деякою самовпевненістю та зухвалістю. Я продовжую приголомшувати його до того нечуваними речами.

- Що там банани! Йому нещодавно рідня з Америки передала саджанці зимостійких ананасів. До мінус 15 градусів витримують, а коли більше, то треба заштрики спеціальні під листя робити. Дорогувато, правда, ці заштрики коштують. Але все одно вигідно. Ви ж знаєте один ананас у магазині 25, а той 30 гривень. А вже з трирічного дерева можна з півсотні плодів зібрати.

Мою розповідь про ананаси та банани на сільському подвір'ї під Полтавою із цікавістю слухає весь придорожній базарчик. В очах не підроблена цікавість та здивування. Я не стишу темп своєї оповідки. Поставивши на землю торбинку з картоплинами-поросятами пояснюю далі:

- Ось лише запилювати ці ананаси морока. У теплих краях це роблять такі великі, як голуби, метелики. Кум почав було їх вписувати за кордону. Так паразити не живуть у нас, дохнуть. Так добре що суцвіття в ананасів мишами пахнуть. Ото, кум свою кицьку привчив ананасові квіточки облизувати. Так вона, напевно, на вусах пилок і переносить з квітки на квітку. І родять у нього ананаси немов у Африці.

Першим починає сміятися дядько, потім молодчика, котра торгую яйцями, затим Галька. І згодом весь придорожній

базарчик регоче широ та го... Напевно, їх не стільки розсмішив мій не такий вже вишуканий жарт. Просто до вподоби щирим та добрим селянам наша відверта балачка, відкритість та приязнь не знайомої людини.

- Приїди наступного року за бананами
- кричить мені вслід дядько з картоплею.
- Надумаєте красти, то напишіть! - щиро сміється Галька, прикривши погляд рукою від сонця. - Щоб я на дорогу вчасно вийшла!

Навіть зігнута навпіл бабця, котра продала мені такі смачні яблука, розплівляється у беззубій посмішці. Я впевненіше натискаю на педаль акселератора. Втіма залишилися десь позаду, в дорозі. Чудова все ж таки це річ - базарчики на узбіччі!

Фідель Сухоніс

Українець - радник Маргарет Тетчер

СТЕФАН ТЕРЛЕЦЬКИЙ британський політик українського походження народився 29 жовтня 1927 в с.Антонівка на Галичині – (помер 21 лютого 2006), який зробив найвдалішу кар'єру серед українців Британії. Він був першим українцем - депутатом британського парламенту та радником прем'єр-міністра Маргарет Тетчер, а також депутатом Ради Європи, активним діячем української діаспори, бізнесменом та меценатом.

Стефан Терлецький народився в 1927 році у міжвоєнній Галичині, в селі Антонівка Тлумачького району (тепер це Івано-Франківська обл). Закінчив польську школу. А під час Другої світової війни життя його родини та краю кардинально

змінилося: спершу прийшли "совети", від яких постраждало багато родичів Стефана (ці спогади залишаються з ним назавжди, як і непримириме ставлення до СРСР). Невдовзі, у 1942 р., як і тисячі таких же українських підлітків, 15-річний Стефан був вивезений на примусові роботи до Австрії.

Він мріяв повернутися до своєї родини, однак, коли радянські війська захопили місто, в якому він жив, виявилося, що оstarбайтерів повезуть не додому, а на Далекий Схід. Тож Стефан утік із радянського потягу та після певних поневірянь опинився у таборі для переміщених осіб в британській зоні окупації. Через три роки, в 1948 році, йому вдалося емігрувати до Уельсу.

Спершу працював на вугільній шахті, та згодом завдяки здібностям до кулінарії перейшов на роботу до буфету гуртожитку гірників. Звідти - до управління готелями, і зрештою взяв банківську позику та купив власний готель в Абериствіті, а потім і у Кардіфі. Із того часу життя Стефана було назавжди пов'язане зі столицею Уельсу – Кардіфом. Тут він здобув освіту в середній школі та Кардіфському коледжі харчових технологій і комерції, та одружився з місцевою дівчиною Мері.

Водночас новини з батьківщини засмучували: у 1958 р. він дізнався, що його батька та сестру за «націоналістичну діяльність» вислали на 6 років до Сибіру, а мати померла під час війни від інфаркту. «Я став консерватором тому, що на власні очі бачив і комунізм, і нацизм. Консерватори ж за демократію і бізнес – те, чого я та моя родина досі не знали», - так Стефан Терлецький пояснював своє рішення вступити до Консервативної партії в 1964 році.

У 1968 р. він став членом міської ради Кардіфа, де очолював низку профільних комісій (ліцензій,

навколошнього середовища тощо), а також брав активну участь у громадському житті міста та регіону. Поряд з тим впродовж багатьох років був радником Союзу українців у Великій Британії – провідної організації української діаспори в країні.

Палкій противник компромісів щодо СРСР, особливо у питаннях озброєння, водночас він активно підтримував євроінтеграцію. Зокрема очолював у 1973-1975 рр. громадсько-політичну організацію «Залишимо Британію в Європі». Щодо внутрішньої політики, то він був послідовним і переконаним консерватором.

У 1983 році Стефана Терлецького обрали депутатом британського парламенту від округу Кардіф-Захід. З Маргарет Тетчер Терлецький відразу знайшов спільну мову і став її радником. Він - перший етнічний українець у британському парламенті. «Якби мої рідні в Україні знали, що я тут стою і знали, що я кажу, то в них текли б слізози радості» - такими були перші слова Стефана Терлецького у Вестмінстері.

Важливо, що у своїй діяльності С.Терлецький постійно прагнув виділити в свідомості британської громадськості та політикуму Україну як окрему державу, підштовхнути владу Великої Британії до формування окремої політики щодо УРСР. Зокрема, під час парламентських дебатів 4 квітня 1984 р. він вперше поставив питання про визнання Великою Британією незалежності України. І хоча тоді це звучало скоріше як риторичне питання, все ж прикметно, що він першим його підняв не лише в Британії, але й усій Європі. Також він любив створення британського представництва у Києві, з'ясування правди про Чорнобильську катастрофу, брав участь у боротьбі за дотримання прав людини у СРСР тощо. Саме цим він опікувався з 1989 р. як представник британського уряду в комітеті з прав людини Ради Європи. Закономірно, після розпаду СРСР С.Терлецький став одним із лобістів незалежності України та захисників її політичних інтересів в Європі.

Водночас він прагнув відстояти і свої персональні інтереси у СРСР. Внаслідок спеціальної домовленості Дж.Гау з його радянським колегою А.Громико у жовтні 1984 р. його батько був звільнений і повернувся до рідної Антонівки. Того ж року у результаті подальших перемовин МЗС Великої Британії та СРСР і за спеціальним дозволом КДБ батько Стефана Олексій Терлецький приїхав до нього в гості. Вони не бачилися 42 роки. Ця подія тоді була сприйнята британським суспільством як маленька перемога над радянським режимом. Та з поверненням на Україну Олексій Терлецький був паралізований і не міг розмовляти, а коли Стефан зібрався у 1986 р. відвідати Антонівку, перед виїздом дізнався, що батько помер і навіть не зміг приїхати на його похорони через затримку з візовим питанням. Проте згодом С.Терлецький із дружиною все

ж таки відвідали могилу батька та рідну Антонівку. За його сприяння в рідному селі був побудований міст через річку Тумачик.

У 1992 р. королева Великої Британії нагородила С.Терлецького Орденом командора Британської імперії ("Commander of the Order of the British Empire") – однією з найвищих державних нагород Сполученого Королівства, якою відзначаються особливі заслуги громадянина перед державою, а також срібну ювілейну медаль Її Величності Королеви за публічні та спортивні заслуги в Уельсі.

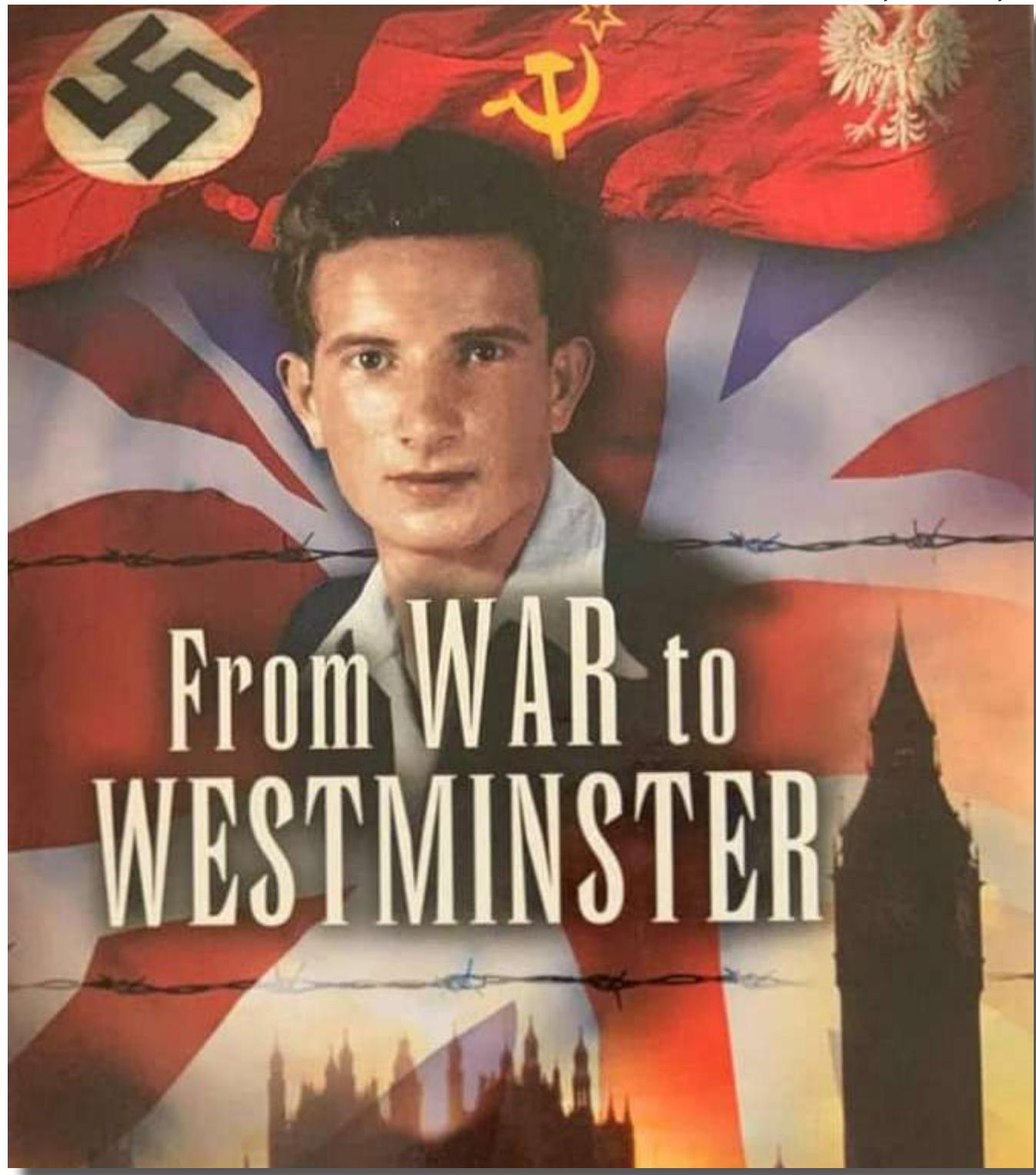

Та найбільшим досягненням його життя був той шлях від сільського хлопця та оstarбайтера до політика європейського рівня, який був знайомий з усіма політиками першої величини Англії та інших країн Європи і Америки. Він зустрічався з Папою Римським Іоанном Павлом II, Рональдом Рейганом, Михаїлом Горбачовим, котрого змусив не тільки переїсти на українську мову, а й прочитати напам'ять «Заповіт» і уривок з поеми «Кавказ». А також президентом України В.Ющенком.

Про це і багато іншого, що трапилося за 78 років неймовірного життя Стефана Терлецького, можна прочитати у автобіографічній книзі, яку він видав у 2005 році під назвою «Від війни до Вестмінстера».

Diaspora.ua

Текст підготовлено для Diaspora.ua на основі
відкритих джерел

Український Ван Гог

Бразильський художник українського походження МІГЕЛЬ БАКУН народився 28 жовтня 1909 – помер 14 лютого 1963, Куритіба), якого називають бразильським Ван Гогом. Виходець з родини українських емігрантів почав малювати, здобуваючи військову освіту в мореплавній школі.

Не відомо, чи продовжував би він займатися своїм хобі поряд з військовою кар'єрою. Та в 1930 році аварія змінила його життя: він залишив армію через інвалідність та переїхав до Куритиби, де

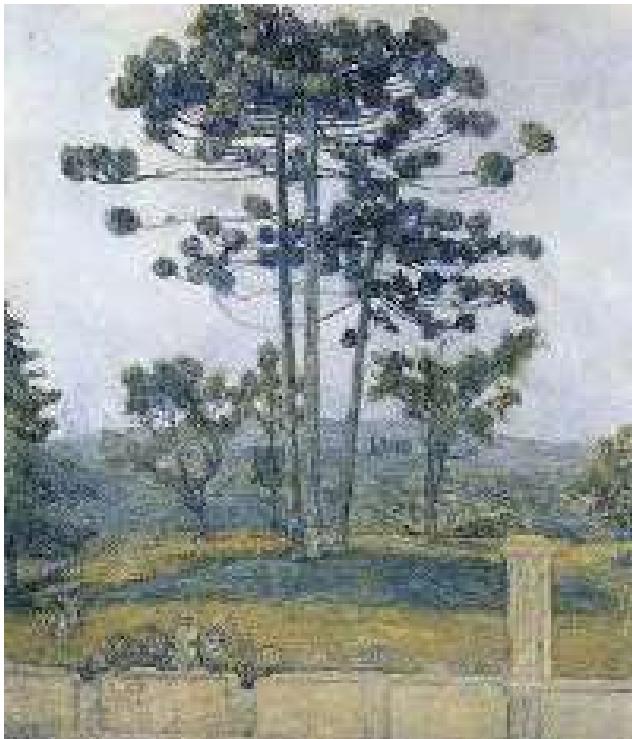
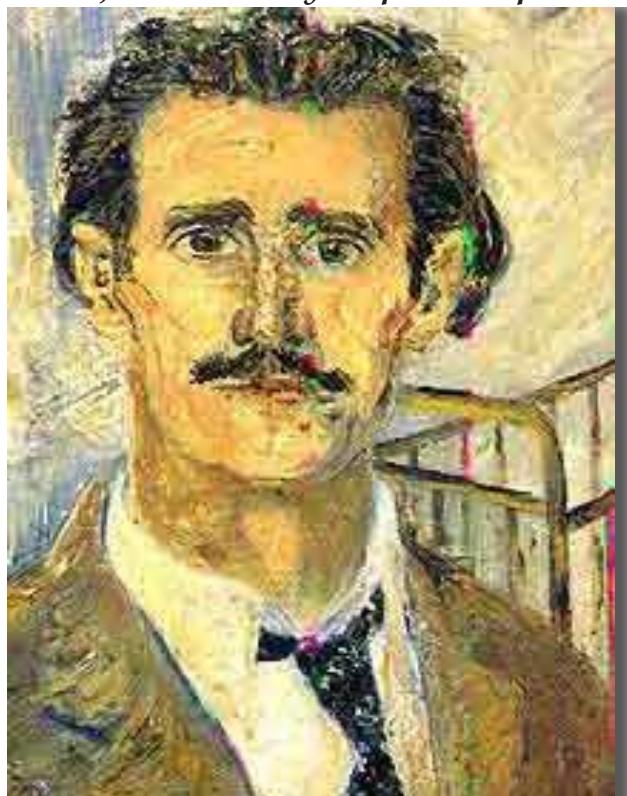
спершу працював фотографом та художником-декоратором. У 1940 р. Мігель Бакун відкрив свою художню майстерню.

Ще через 10 років його кар'єра досягла свого піку - в 1950 році його запросили розписати фресками залу в резиденції губернатора («Замок Бател» (Castelo do Batel)), що є історичною пам'яткою. В цей час він активно пише також портрети, пейзажі та натюрморти, поєднуючи импресіонізм, експресіонізм та сюрреалізм.

Через це його й почали порівнювати із Ван Гогом. Однак схожість можна простежити і в життєвому шляху художників. Підйом 1950-х років утворчості й кар'єрі Мігеля Бакуна завершився спадом на початку 1960-х рр. Зрештою через фінансові проблеми в стані депресії 14 лютого 1963 Мігель Бакун вкоротив собі віку у власній майстерні.

Побачити роботи художника можна у Музеї Оскара Німеєра, де його іменем названо один із залів, а також в Музеї мистецтв Куритиби, Музеї сучасного мистецтва штату Парана і приватних колекціях.

Чидалеко до осені?

Лелека живе на старому в'язі.
З лелечихою і лелеченятами.
Прибігають до в'яза Тарасик, і Гриць, і
Миколка, і Тетянка. Витанцюють
під в'язом і гукають:

— Лелеко, лелеко, до осені далеко?

Лелека, задерши дзъобату голову,
незмігливо дивиться на дітей. А
потім починає клекотати.

Про що він клекоче? Спробуй, розбери.
Лелека і лелечиха враз знімаються і
летять на луги, до Десни. Лелеченята
топчуться в гнізді, перебирають
цибатими ногами, але злетіти не
наважуються.

— Лелеко, лелеко, до осені далеко?

— знову прибігають до в'яза діти.

Лелека і лелечиха заклопотані.
їм ніколи відповідати. Вони щось
говорять до своїх лелеченят, а потім
беруться штовхати їх на край гнізда.

— Ой, вони ж розіб'ються! —
злякано шепоче Тетянка.

— У них же крила є! — заспокоює її
Тарасик.

Лелечата, неохоче відірвавшися від
гнізда, зливають у небо.

Плавно летять над садом, над
городами, туди, де голубіє річка. А
за ними — старі лелеки.

Діти полегшено зітхають і весело
галасують.

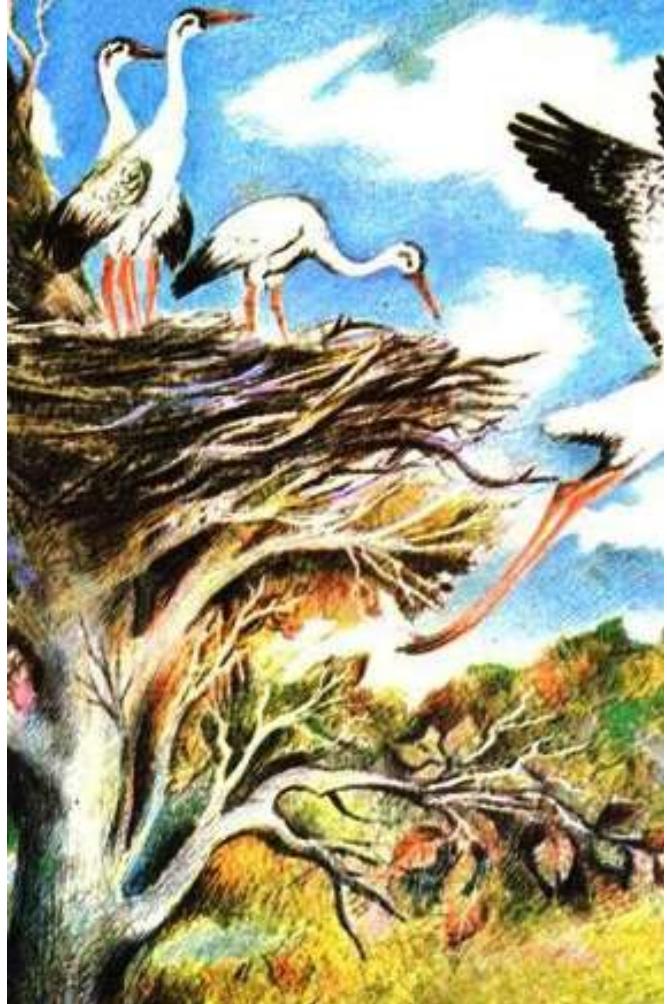
Ідуть дні за днями. На зеленому човні
пропливає літо.

— Лелеко, лелеко, до осені далеко?

— виспівують під в'язом Тарасик,
Гриць, і Миколка, і Тетянка.

Тиша. У гнізді порожньо. З в'яза
зривається жовтий листочок і,
кружеляючи в повітрі, поволі
опускається на землю.

Василь Чухліб

Осінні прислів'я, приказки, прикмети

Весна красна квітами, а осінь – плодами.

Курчат восени лічатъ.

Восени – багач, а навесні – прохач.

Восени і горобець багатий.

Осінь каже: «Берися, бо як зима прийде, хоч і схочеш узяти, то не візьмеш».

Осінь збирає, а весна з'їдає.

Осінь сумна, а весело жити.

В осінній час сім погод у нас: сіє, віє, крутить, мутить, припікає й поливає.

Осінній іній – на суху й сонячну погоду.

Осінь усьому лік веде.

Павутиння стелиться по рослинах – чекай суворої зими.

Осінь на строкатому коні їздить.

У доброго хазяїна восени й соломина не пропаде.

Усякому літові кінець, а осені початок.

Хвали літо, коли осінь прийде.

Весною горшки порожніють, а восени – повніють.

Восени день блисне, а три кисне.

Восени й горобець багатий.

Вересень весіллями багатий.

Садок у вересні, що кожух у січні.

Летять у вересні гуси – зиму на

хвості несуть.

Як вересніє, до її дощик сіє.

Жовтень ходить по краю та її виганяє пташок з гаю.

Вересень пахне яблуками, а жовтень – капустою.

У жовтні гріє ціп, а не піч.

Плаче жовтень холодними слозами.

Жовтень хоч і холодний, та листопад його перехолодить.

В жовтні з сонцем розпрощайся, близче до печі підбирайся.

Листопадовий день, що заячий хвіст.

Пищить снігур у листопаді – скоро її зимі будем раді.

Плети влітку рукавиці – в листопаді пригодиться.

У листопаді як зазиміє, то її жаба оніміє.

У листопаді зима з осінню бореться.

Листопад вересню онук, жовтню син, а грудню рідний брат.

У листопаді голо в саді.

У листопаді зима на заграді.

Листопад зимі ворота відчиняє.

Листопад не лютий, проте ститає, чи одягнүтий та взутий.

Як листопад дерев не обтрусиТЬ – довга зима бути мусить.

Рецепти *української* кухні

Крученики

Інгредієнти:

Цибуля 1 шт.

Сіль за смаком

Сир 150 г.

Печериці 1/2 кг.

Свинина 700 г.

Перець за смаком

Приготування:

Спочатку приділимо увагу нашій начинці з грибочків і цибулі, яку загорнемо у крученики. Щоб приготувати її, наріжте невеликими кубиками печериці та досить дрібно покришіть ріпчасту цибулю. Розігрійте сковорідку з невеликою кількістю (две столові ложки) рослинної олії та обсмажте спершу цибульку до апетитного золотистого кольору. Тепер додаємо до цибулі кубики печериць і смажимо їх ще приблизно 10 хвилин, не забуваючи регулярно помішувати. Ступінь готовності визначаємо таким чином - як тільки сік, рясно випущений грибами, випарується практично повністю, сковорідку знімаємо з вогню. Візьміть зручну мисочку, перекладіть у неї гарячі гриби з цибулею. Відваріть яйця, порубайте їх ножем і додайте до печериць. Туди ж вирушить крупно натертий сир. Вам потрібно гарненько вимісити начинку, а сіль і перець покласти на свій смак. Нарізайте свинину як для відбивних. Товщина кожного

шматка - приблизно один сантиметр. Потроху присипте кожен майбутній рулетик сіллю. Відбивати м'ясо потрібно досить сильно, але обережно. Повну столову ложку начинки (з гіркою) кладемо на один кінець тонкої відбивної, яку ми перетворимо на рулетик, загинаючи і загортуючи м'ясо. Зафіксувати м'ясній рол можна ниткою або ж за допомогою зубочистки, як вам зручніше. Знову розігріваємо на вогні чисту сковорідку з рослинною олією, щоб обсмажити кожен рулет з усіх боків. Першим обсмажувати необхідно той бік, на якому розташований «шов» крученика. Зубочистки після обсмажування можна сміливо витягнути, наш рол вже не розвалиться. Перекладаємо крученики зі сковорідки у жароміцну посудину, у якій будемо запікати їх. Заливаємо вершками та оцінюємо результат - якщо м'ясо не закрите рідиною вище, ніж до половини, доведеться додати відповідну кількість води. У гарячу (180 градусів) духовку ставимо форму зі свинячими рулетиками на півгодини. Точно зорієнтуватися з часом запікання вам допоможе рум'яна скоринка на м'ясі і неймовірний аромат.

Крученики зі свинини - чудовий спосіб урізноманітнити традиційні відбивні та перетворити їх на збагачену новими смаками й ароматами м'ясну страву.

Коледж електрифікації Дніпровського державного аграрно-економічного університету

**Це сучасний заклад освіти, один
з провідних закладів аграрного
напрямку, з розвиненою
матеріально-технічною базою і
соціальною інфраструктурою,
який майже століття гідно
творить свою історію.**

Отримати освіту студенти можуть як за денною, так і заочною формою навчання. Привабливою перспективою навчання в коледжі є можливість його продовження у закладах вищої освіти III-IV рівня акредитації за скороченим термінами та наскрізними навчальними програмами, зокрема Дніпровському державному аграрно-економічному університеті, де отримають дипломи бакалавра, магістра за скороченими термінами навчання.

ДЕ МОЖЕ ПРАЦЮВАТИ?

- в цивільних, аграрних, промислових та переробних підприємствах різних форм власності: державних, кооперативних, приватних та фермерських;
- в енергетичних кампаніях;
- в монтажних і ремонтно-обслуговуючих підприємствах.

Більше інформації на нашому сайті:

keddaeu.dp.ua

Контакти:

пр. Гагаріна, 95, Дніпро, 49010, Україна.

[pr. Gagarina, 95, Dnipro, 49010, Ukraine.](http://Gagarina, 95, Dnipro, 49010, Ukraine)

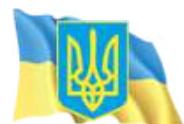
тел/факс +38 (056) 720-92-92

e-mail: keddaeau@gmail.com,

keddaeau@ukr.net

**ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО
ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ
УКРАЇНИ**

Не рубай

a посади!

ШВИДКО
ЗРУЧНО
ПРЯМО В РУКИ

Найшвидший і найбільш надійний посилковий сервіс до України та країн СНД. Порівняйте терміни доставки пакунків через компанію МІСТ з іншими компаніями і переконайтесь в цьому самі.

- **ДОСТАВКА КОРАБЛЕМ**
В Україну: 30-40 днів
В Москву: 30-40 днів
В Ст. Петербург: 35-45 днів
Решта регіонів на www.meest.us
- **ВІДПРАВКА АВІА І МОРСЬКИХ ВАНТАЖІВ**
○ **ДОСТАВКА АВТОМОБІЛІВ У КОНТЕЙНЕРАХ**
○ **УПАКОВКА І СТРАХУВАННЯ**
○ **ПЕРЕКАЗ ГРОШЕЙ ЗА НАЙНИЖЧИМИ ЦІНАМИ**

ЕКСПРЕС ДОСТАВКА ПОСИЛОК:
В Україну: 3-5 робочих днів
В Москву: 5-7 робочих днів

MIST MEEST

1-800-288-9949 www.meest.us

Marketing and design by ilmaginestudio.com

Заснований 2005 року поштово-логістичний оператор України, ТзОВ «Торговий Дім «Міст Експрес» є одним з лідерів у сегменті доставки відправлень «до рук» Одержувача. Підприємство належить до поштово-логістичної групи «Meest Group», яка сягає своїм корінням міжнародної корпорації МІСТ (Meest Corporation Inc., Торонто, Канада).

У кожному обласному центрі України та у великих містах діють склади компанії з технологією он-лайн реєстрації усіх процесів: приймання на склад, видача на доставку чи видача відправлень клієнту на складі. Компанія обслуговує понад 100 власних підрозділів, активно розбудовує мережу агентських пунктів прийому-видачі відправлень на території України. Володіє найбільшим серед експрес-перевізників власним флотом транспорту, який нині становить понад 300 одиниць, а понад 500 одиниць транспорту виконує доставку за контрактом.

Основна продукція/послуги компанії: доставка відправлень між відділеннями («склад-склад»); доставка відправлень від Замовника «до дверей» Одержувача («від дверей до дверей»); адресна розсылка кореспонденції (рахунків, договорів, періодичних видань, POS матеріалів) у поштову скриньку чи безпосередньо «до рук» Одержувача; доставка товарів дистанційної торгівлі (інтернет-магазинів, телемагазинів, компаній, що торгують за каталогом, MLM-компаній).

